

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Φλεβάρη 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου άριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 184

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. 'Επιστήμη πρωτομάθητη—'Αθρόπινος Μηχανισμός.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΣ. Μισολογία οικία—Χρυσάνθος Μωραϊτάκης.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ. 'Από τις Μαύρες Μέρες (Στό Παράθυρο—Στά Εφημερίματα).

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. Γιατί δεν έχουμε στρατό.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. 'Ο κ. Θεοτόκης κτλ.

Α. Ε. Παραμύθια Μολίβου (της Μιτυλήνης).

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ. Ρούσσοι Τραγουδιστάδες (μετάφρ. 'Ιντας Γαρτζώνη).

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ. Θεατρικά—'Η Πρετιόζα.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. 'Ο 'Ερμονας.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. 'Ιουλίττα Χριστίδη, Νάξιος, Τιμωνας, Βασιλέτης.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πράγματα ('Η κρίση—'Ο Παπαγάλλος—Λαός και στρατιωτικοί υποψήφιοι—Τό 'Υπουργείο του κ. Δεγλερέ—Τό Ξεσθλο—Νικηταί και τροπαιοῦχοι).

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ —Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΡΑΤΟ

'Ο Πάλλης μέσ' στο γράμμα του στην κυρία προεδρίνα της «Σηροτροφικής», έγραφε και τ' ακόλουθα: «Θά μάθουν τόσο τὰ σκουλήκια οί χωριάτες μας, όσο οί στρατιώτες μας μαθαίνουν τὰ στρατιωτικά όταν άναγκάζονται ν' άρχινήσουν με σκελές κτλ. κι' όσο οί νάφτες μας τὰ ναφτικά όταν πρέπει πρώτα νά καταλάβουν τούς διόπους κι' άλλα τέτια ξεθάματα από τὰ λεξικά».

'Απάνου σ'αυτά μπορεί κανείς νά πεί ότι ίσα ίσα, μια από τίς μεγαλύτερες άφορμές πού τό 'Ελληνικό κράτος δεν έχει στρατό, είναι κ' ή καθαρεύουσα. Βέβαια έχει νά κάμει κι' ό παμπάλαιος όπλισμός, και τό άχρηστο προσωπικό, τό χυρόρωτο, κ' ή έλλειψη από άντρες και τὰ μεγάλα γυμνάσια, κι' άλλα κι' άλλα σάπια, μὰ ή μανία της προγονικής μας γλώσσας πού κατάρτιζε κάθε κλάδο διοικητικό και παραγωγικό, χαντάκωσε και τό στρατό μας. Πρέπει νά μὴν ύπάρχει σ' αυτούς πού διευθύνουν κ' ή παραμικρή ιδέα ή καθαρή αντίληψη τί θά πεί στρατός, γιά ν' άφίνουν άμετάβλητο τό σημερινό σύστημα. Τί γίνεται όμως;

'Ο χωριάτης φεύγει από τό χωριό του και πάει στο Σύνταγμα του, γιά νά υπερεστεί την πατρίδα,

νά μάθει τὰ γυμνάσματα και νά μωρφωθεί στρατιωτικά. 'Εκεί όμως σά ν'άνει ό στρατός δεύτερο σχολείο, από την πρώτη μέρα θά βαλθοῦνε οί άνώτεροί του νάν του μπάσουνε στην ψυχή του, όχι την προεμνη μαθησια πού ύψώνει τό νοῦ πρὸς τίς αλήθειες, μὰ μόνο μόνο... την καθαρεύουσα. Μαζεύονται οί «νεοσύλλεκτοι» στις κάμαρες του στρατώνη πού «θαλάμους» τίς όνομάζουμε, κι' έρχεται κεί ό άξιωματικός ή ό έπιλοχίας νάν τούς κάμει θεωρία. 'Αρχίζει τότε τών κακομοιριασμένων τό μαρτύριο. 'Από δώ κι' όμπρός νά ξεχάσουνε τή γλώσσα τους, ν' άπαρνηθοῦνε τή μιλιά τους. 'Ο στρατός θάν ίτους κάμει εύγενήδες. Τό πουκάμισο δεν ίτό λένε πουκάμισο, όπως τό μάθανε από τή στιγμή πού γεννηθήκανε, κι' όπως όλη ή ρωμιόσσην τό ξέρει, τό λένε εδώ «ύποδήτη». Τό παντελόνι τους τό λένε «περικελίδα», τό σάβρακό τους «σκελέα», τό μαντύα τους «χλαίνη», τό λουρί άπ' τό ντουφέκι τους «ίμάντα» τό καπέλλο τους «πηλήκιο», τό φέσι πού φορῶνε τὰ εύζωνάκια τό λένε «φαρία» και τή ρούντα του αθύσανον», τὰ παπούτσια τους «χρύβυλα», τό σσκί τό δερμάτινο πού βανουνε μέσα τὰ ρούχα τους «γυλιόν».

Κι' άμα τελιώσουν αυτά, έρχεται μπροστά τους τό δύστυχο ντουφέκι, κι' αρχίζει νέο βασανιστήριο. Τούτο τό μέρος του όπλου λέγεται «στόχαστρον» εκείνο «κλεισισκοπίον», τ' άλλο «ίποστρίλ». Τούτο τό μέρος «κινήτὸν ούραϊον», εκείνο «βαλβίς». Τά χάνει ό χωριάτης, δεν τὰ καταλαβαίνει, δεν μπορεί νά τὰ προφέρει με τὰ χείλια του, και μια καταστροφή νοιώθει μέσα του. 'Ολόκληρος ό κόσμος πού ίσαμε τώρα έβλεπε και πού άνάμεσό του κινιότανε, αλλάζει όνόματα κ' είναι τό ίδιο γι' αυτόνε σά ν' αλλάζει όψες. Δεν πρέπει πιά νά πάει νά πάρει ψωμί, μὰ «χρτον», κι' αν ζητήσει ψωμί κανείς δέ θάν του δώσει άπάντηση. Δεν μπορεί πιά νά πάρει φαγι, μὰ «συσσίτιον, έλαιας, τυρόν, ζωμόν». 'Ολ' αυτά βραχνάς του καθονται. Συλλογίζεται τό σπιτάκι του, την άπλότητα πούχε κεί, τή μιλιά της μάνας του, και καταριέται τή στιγμή πού τόν σήκωσαν κείθε.

*

Και νά, τό σημείο πού πρέπει όλη την προσοχή μας νά ρίξουμε. 'Αμα του στρατιώτη του έρθει στο νοῦ αυτή ή σκέψη, αντίο πειθαρχία, αντίο στρατιωτική μόρφωση, ιδέα της πατρίδας και φρόνημα έθνικό. Κοιτάζει πιά πώς νά περάσει ό βασανισμένος καιρός-της «θητείας» του, κι' ό τι κάνει κι' ό τι λεί, τό κάνει και τό λεί από φόβο τιμωρίας και φυλακής. Κι' όταν βρεί τή στιγμή τή βολική, πού δεν έχει τόση ανάγκη γιά τόν άνώτερό του, όση έχει ό άνώτερός του γι' αυτόν, καθώς λόγου χάρη στον πόλεμο, ποιός φόβος τότε θάν τόν κρατήσει στη

θέση του, αν έχει τό φρόνημα και μονάχα τό φρόνημα, πού μαθαίνει στο στρατό; Και ψέματα είναι κείνο πού λένε μερικοί, ότι ή αίτία της τέτιας κατάρτης του στρατιώτη, είναι τάχα οί πολλές δουλειές, και τό πολύ κόπιασμα. 'Ο ρωμιός δεν είναι τεμπέλης από φυσικό. 'Αμα μάλιστα πάρει με την καρδιά του ένα πράμα, είναι ό πιο ύπομονετικός άνθρωπος. Κι' όσο γιά τό χωριάτη, αυτός περισσότερο άπ' όσο στο στρατό δουλεύει με την τσάπα του όλημερίς στο χωράφι του.

Γιά νά δείτε ότι όλ' αυτά είναι αληθινά σάς βάνω δώ μερικά παραδείγματα ζωντανά, πού συνέβηκαν, και πού κάθε μέρα και καλύτερα θά γίνονται.

Θεωρία στους «θαλάμους». 'Ο έπιλοχίας άφού γιόμισε τώ νεοσυλλέκτωνε τὰ κεφάλια από λίξες καθαρευουσιάνικες, έρχεται ύστερα νάν τούς μάθει πώς πρέπει νά ξεδιακρίνουνε τό βαθμό πού έχει κάθε άνώτερος. 'Αν είναι δηλαδή ταγματάρχης, λοχαγός, ύπολοχαγός κτλ. Και γιά νά δει αν τόνισαν οί κατακατημένοι άντρες, ρωτάει έναν πώς θά γνωρίσει αν ό τάδας άξιωματικός πού περνάει στο δρόμο είναι ταγματάρχης. Αυτός άφού σκέφτηκε, άπαντάει «Γύρω, γύρω στη σκούφια του θ' έχει δυό σκελές». Φαντασθήτε τώρα τί σαλατοπάζαρο έκαμε ή καθαρεύουσα στο δύστυχο μυαλό του!

'Αλλο. Τους μιλούσε ό άξιωματικός γιά τή σημαία, ότι είναι κυανόλευκος, δηλαδή, τούς έλεγε γιά νά νοιώσουν, κυανή και λευκή. Πετιέται τότε ένας και με στενοχώρια ρωνάζει: «Θαρώ πώς δεν είν' έτσι όπως τό λές, μὰ είναι γαλάζια κι' άσπρη». Περιττό νά πούμε πώς ό άδικάκριτος βάλθηκε τρεις μέρες στη φυλακή.

Κι' άλλο. 'Ενός του κλέψανε μέσ' άπ' τό στρατώνη τό παγοῦρι του. Βγήκε έξω ζητώντας τόν έπιλοχία του γιά νάν τ' αναφέρει. Μόλις τόν είδε από μακριά άρχισε νά φωνάζει: «Κύρ έπιλοχία, τό παγοῦρι μου κλέψανε». Κείνη την ώρα διάβαινε κι' ό λοχαγός, κι' όταν άκουσε τέτια πρόστυχα λόγια, άναψε. 'Εκραξε τό στρατιώτη: «Βρέ, τί σου κλέψανε;». «Τό παγοῦρι μου» μωρμούρισε τρεμάμενος ό στρατιώτης. «Ποιό παγοῦρι σου και ξεπαγοῦρι σου, εδώ δεν έχουμε τέτια πράματα, κι' αν έχουμε δεν τὰ λέμε έτσι». «Τό ύδροδοχείο του» λέει πλησιάζοντας ό έπιλοχίας. «Ναι, τό δοροδοχείο μου» ματῶνε ό στρατιώτης, «τό δοροδοχείο μου κλέψανε» και την όψη του φώτισε ένα χαμόγελο, πού βρήκε εύγενικά λέξη. Μὰ του κόπηκε ευτύς. «'Οχτώ μέρες κράτηση γιά νά μάθεις νά μιλάς» ρωνάζε ό λοχαγός. 'Εκαμε τό καθήκο του. 'Ο στρατιώτης έσπαζε τό κεφάλι του νά βρεί τί φταιζιμο έκαμε και πάει στην ψείρου. Κ' έλεγε μονολογώντας «Παγοῦρι τό λέμε, παγοῦρι, έτσι τό ξέρω από μικρό παιδί».

«Αν αφήσουμε όμως αυτά και πάμε στα γυμνάσια, θα δούμε και χειρότερα πράγματα. Καιρός πολυτιμος ξοδιάζεται για να μάθει ο στρατιώτης να καταλαβαίνει, και τούτο μηχανικά χωρίς νάν τ' αίστάνεται, τόσες και τόσες λέξεις αληθινά ξένες γι' αυτόν. Ορίστε μερικές. Εφοδιασμός. Τραυματισμοί. Εφοδιοπομπή. Καταυλισμός. Όρχος. Ορία στάσις. Ανεφοδιασμός. Αναχορηγία. Αίφνηδιασμός. Κι' άλλα κι' άλλα. Και πού να δει κανείς τις ονοματολογίες των μερών του κανονιού. Ούτε κινέζικα να εΐτανε, δι' θα κοπανούσανε την αίστησή μας έτσι.

«Υστερ' απ' όλα αυτά, να φτιάξετε στρατό! Τί κάθεστε κι' αερολογάτε στη Βουλή, και ψηφίζετε νομοσχέδια, και φροντίζετε για την εκπαίδεψη του στρατού; Μπορεί με τέτλια κατάσταση να εκπαιδεύσετε στρατιώτες; Τόσο πυκνό είναι τ' σκοτάδι μπρός στα μάτια σας και δέν μπορείτε να τ' ξεδιαλίσσετε; Χτίς ακόμα από τ' βήμα τ'ης Βουλ'ης ένας βουλευτής κι' αξιωματικός του ναυτικού εΐπε, καθώς κι' ο «Νουμάς» στο περασμένο φύλλο ανέφερε, ότι κάποιος ύπουργός τ'ω ναυτικ'ών, όταν είδε σ' ένα έγγραφο τ'η λέξη «αδίοπος», παραξευεύτηκε και ρώτησε α σημαίνει κείνον που χεί δύο «όπα». Αύτ'η είναι ή επίσημη γλώσσα μας. Γίνεσαι ύπουργός, ο πρώτος δηλαδή μιας δημόσιας ύπερσεΐας, και δέν μπορείς να καταλάβεις τί γίνεται γύρω σου, από τ' όργια τ'ης καθαρεύουσας. Τί να καταλάβουν ύστερα οί κατώτεροι;

Μά τώρα τ'α τελευταΐα χρόνια, κάμποσοι αξιωματικοί του στρατού και του στόλου είδανε όλ' αυτά τ'α κακά, σκίεφτηκαν, και σάν άνθρωποι με φωτισμένο μυαλό, δέν άργησαν να καταλάβουν τ'ην 'Αλήθεια. Τί να σου κάμουν όμως κι' αυτοί, στη δουλειά τους; Είναι δημοτικιστάδες για τόν έαυτό τους, κι' αυτό δέν έχει καμιά ωφέλεια στους δόλιους στρατιώτες και ναύτες, που ή σκληριά τ'ης καθαρεύουσας βαστάει από πιο ψηλά. Από τ'α βιβλία και τούς κανονισμούς. Αύτ'α πρέπει να καούνε.

Νά δουλειά, που μιά αληθινά πατριωτική κυβέρνηση μπορεί να καταπιαστεί για να σώσει τ'ό στρατό μας, και μαζί όλο τ'ό Έθνος.

Στρέφουμε γύρα τ'α μάτια. Μά, αλλοίμονο! Ξεχάσαμε σε ποιους μιλάμε;

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Διηγητής.

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

ΡΟΥΣΣΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΑΔΕΣ

Τ'ό χωρουδάκι Κολιτόβια, εΐτανε μιά φορά κι' έναν καιρό ιδιοκτησία μιαν'ης γρι'ας κυρ'ας, που τ'η βγάλανε «μαδ'ήτρα» για τ'ό θάρρος στις δουλειές και τ'ην άχορταγιά τ'ης. Σήμερα τ'ό κατέχει ένας γερμανός από τ'ην Πετρούπολη. Ξαπλωμένο πά σ' ένα βουνάκι αυτό τ'ό χωριό, διαπερνιέται απόνα έλεεινό λαγκάδι, που κόβει στη μέση τ'ό δρόμο και όπου τ'α νερά τ'ης άνοιξης και τ'ου χυνόπωρου σπαταλάνε μέσα και χωρίζουνε τ'ό χωρουδάκι σε δύο μέρη, που ξεχωρίζεις καλά, μά π'ούναι πολύ σιμά τ'όνα στάλλο. Η άγκαλιά, αύτ'ου τ'ου ποταμιού άς πούμε, είναι βαθιά, ή σκ'ήτη είναι από πορσελάνα και δέν μπορείς ούτε γεφυράκι να ρίξεις.

Η θεία δέν είναι ευχάριστη και' ωστόσο ούτε ένα χωριάτη από τ'α γύρω δι' θα βρ'ής, που να μ'ην ξέρη τ'ό χωριό και να μ'ην έχη πάη συχνά μάλιστα.

ΣΚΙΤΣΑ ΜΙΣΟΛΟΓΙΤΙΚΑ

Ι. ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΜΩΡΑΪΤΑΚΗΣ

Στ'όν Κ. Παλαμά

Θυμάσαι ένα γέρο κοντακιανό και τρεμουλιάρη, τ'ό Μπάρπα Χρύσανθο, που τρικλίζοντας στους δρόμους απ' τ'ό μεθ'σι, μ'ας έπαιρνε με τ'ό ραβδί του στο κυνηγητό, και σ'α γριά μ'ας καταριότανε με τ'η βραχνή του τ'η φωνή, σάν είμαστε πικιδιά και τόν πειράζαμε, τραδώντας τ'ό παλιό και ξεσκισμένο τουμάνι του; Θυμάσαι τ'ό δύστυχο, μικρόσωμο που εΐτανε ν' άπλώνη τ'ό μικρό του τ'ό χέρι και να γυρεύη απ' τ'ους διαβάτες έλεημοσύνη, για να πάρη με τις πεντάρες που τ'ουδίναν λίγο ψωμί και πολύ κρασί, για να σβύση εκεί μέσα τ'η λαύρα που τ'άναψε τ'ης Πολιτεΐας ή άπονιά και τ'ων μεγάλων Μεσολογιτών οί καταφρόνιες; Θυμάσαι ένα πρωί που τόν έβρ'ήκανε ξεπαγιασμένον στα κουρέλια του, που πολύ λιγοστοί είχαν ακολουθήσει τ'ό λείψανό του, που με κουρέλια εΐταν και τότε τυλιγμένο τ'ό τίμιο τ'ό σ'ωμα του, που κ' εκεί ακόμα γελούσαμε μαζί του, γιατί τ'ους δασκάλους μας δέν τ'ους άφηνεν ή γραμματική και τ'ό συνταχτικό να μ'ας μάθουν ποιοί εΐτανε οί γέροι τ'ου Μεσολογιού και ποιοί σεβασμό τ'ους χρωστούσαμε και σάν τόν κατεβάσανε τόν άμοιρο στ'όν τάφο ούτε μιά τουφεκιά δέν έρριξαν, γιατ' ούτε βαθμούς ούτε άριστεΐο τ'ου άγ'ωνος τ'ου έδωκαν, κι' από συμπάπι μονάχα ένας πατριώτης είχε π'ει δύο λέξεις— που φύγανε!—για τις άντραγαθίες του;

*

Αύτ'ος εΐταν ο Χρύσανθος Μωραΐτακής, παλιός τ'ης θάλασσας καπετάνιος, άξωματικός στο ναυτικό τ' 'Αλή-Πασσα, φοβερός κουρσάρος, τρομερό τ'ων Τουρκ'ώνε φόβητρο.

Αφού σ'α 1810 είχε ρίξει ή φουρτούνα τ'ό καρχιδι του σε ξέρες και τ'ό κατάπιεν ή θάλασσα, κ' έμεινε σύζυλος, επ'ήγε να καταγραφτ'η ναύτης στο στόλο τ' 'Αλή-Πασσα. Τρομερό παλληκάρι, κανονιέρης και γεμιτζής όπου εΐτανε, δέν άργησε ο 'Αλή-Πασσας να τόν κάμη άξωματικό του, κ' εκεί που μιά μέρα βρισκόντανε στο λιμάνι τ'ης Πρέβεζας κ' έκανε βάρδια κ' εΐτανε μόνος στο πλοίο, ζυπνή-

σανε μέσα του τ'ου κουρσάρου και τ'ου παλιού Μεσολογιτή τ'α φυσικά, σκοτώνει με τ'α ίδια του τ'α χέρια τ'ους δύο τ'ους ναύτες, που εΐτανε φρουρά, άρπάξει τ'ου καραβιού τ'ό χαζνέ και μ'ένα πιστόνε τ'ου ναύτη χουφτώνουν τ'α κουπιά τ'ης φελούκας και πιάνουν τ'ην άπέναντι τ'ης Πούντης μεριά. Γυρίζοντας από χωριό σε χωριό τ'ό Ήρ'όμερο, φτάνει στο Μισολόγγι: κι' από τ'ό φόβο τ' 'Αλή-Πασσα κι' από τ'η δίψα που τόν έτρωγε για τ'ους μεγάλους τ'ης θάλασσας κίντουνους, τρέχει στις Σκρόφες και πολλούς κ'ει πέρα βρίσκει συντρόφους. Κι' από τότε ως τ'ην ώρα που ή καμπάνα τ'ης Έπανάστασης σήμανε, ο Χρύσανθος μαζί μ' 'Αλτζερίνους και Γενοβέζους γυμναζότανε για τ'ό μεγάλο άγ'ωνα που περιέμενε τ'ην πατρίδα του και πολλούς έσωσε χριστιανούς με τ'α χέρια του.

Σ'ένα τρομερό με τ'ους Τούρκους τράκκο, νεκρός πέφτει ο καπετάνιος του, και με μιά όλο: οί κουρσάροι φωνή, τ'ό Μισολογιτή άρχηγό τ'ους άναδείχνουνε. Καί σάν επ'έλεανε μιά μέρα σ'ης Μπαρμπάρι'ας τ'α πέλαχα για να πουλήσουν τ'ό ζωντανό τ'ους φορτίο, άνταμώνουνται μ' άλλους συντρόφους κουρσάρους, που απ' τ' άμπάρι τ'ου μπριγαντίνου τ'ους μέσα, γοερές βγαίνουν οί φωνές τ'ων σκληρών. Νά σταθ'ουνε φωνάζει, άλλ' αυτοί γνωρίζοντας πως μπορούσε να λευτερώση τ'ους σκλάβους τ'ους, τ'ραδ'ανε τ'ό δρόμο τ'ους και δι' σταματάνε. Γληγορότερο σάν εΐταν τ'ό πλοίο τ'ου Χρύσανθου, κι' αύτ'ος στο τιμόνι καλά γυμνασμένος κ' οί ναύτες του όλοι στο κουπί δυνατοί, με μιά βόλτα τ'ους φτάνει, τόν άέρα τ'ους παίρνει, τόν τράκκο τ'ους κάνει και μοναχός του τρέχει, τ'η μπουκαπέρτα τ'ου πλοίου άρπάζει και μέσα σε σκλάβους δεμένους, πούχ'αν εκεί κάτω στη Μ'ην άρπάξει βλέπει και μιά Χριστιανή παιδοπούλα, με μ'ατ'ια μεγάλα σ'α μ'ν'δαλα και κατάμυρα σάν τ'ην έλ'ια, με χυμένα στους ώμους τ'α μαύρα μαλλιά τ'ης, να κλαί'η δυνατότερ' απ' όλους τ'ους άλλους. Τ' άφράτ'α τ'ης κάλλη, τ'α δεκοχτώ τ'ης τ'α χρόνια, τ'ό θραφερό τ'ης κορμί για ποιοί μεγάλου πασσά τ'ό χαρέμι να τ'α φύλαγ' ή άρχικουρσάρ'ος πισκίσι!

— Θέλεις κι' άλλα γι' αύτ'η σου τ'η σκληρά τσεκίνια; ρωτ'ά ο Μεσολογιτής, κι' απ' τ'ό κημέρι του βγάζ' έκατό.

— Αύτ'η δέν πουλιέται με χρυσάφι, καπετάνιε, ξαγοράζεται μ' αίμα μονάχα: και τ'ό τιμόνι άμέσως άρ'ηνει, τ'ην κάμα απ' τ'η μέση του βγάζει, τ'ό σκ'ήκι του παίρν' ή άέρ'ας και στο Χρύσανθο ρίχνετ' άπάνου. Αλλά που να τόν άφήση ως εκεί για να φτάση! Ένα μπαλτά, που βρέθηκε μπροστά του ριχμένος, άρπάζει με μιά σβελοσύνη μεγάλη, και εκεί που έσκυψ' ή ψ'ηλός Τουνεζιάνος για να τ'ου τ'η μπ'ήξη, μιά στ'όν άκούντραφο ο Μισολογιτής τ'ου δίνει και σ'α βουδ'χι τόν έρριξε κάτω. Οί κουρσάροι όλοι τ'άχουν χυμένα, τ'ους

Στ'ην άρχή τ'ου λαγκαδιού είναι χτισμένο ένα σπιτάκι, άπομονωμένο από τ'ό χωριό.

Πάνω στ'ην άχερίνια στεγασιά ένας καπνοδόχος και ένα παραθύρι μοναχό στ'όν τοίχο, που βλέπει στο λαγκάδι. Τ'ό χειμ'ωνα, όντας τ'ό φ'ως χύνεται έξω από τ'α τ'άμια, θαρρείς πως βλέπεις ένα μάτι με διαπεραστικές ματιές.

Φαίνεται απ' αλάργα και χρησιμέζει για οδηγ'ητής-άστέρ'ας στους ταξιδι'ώτες, όντας είναι καταχ'νιά ή σκοτεινιασμένος καιρός.

Μιά σανίδα χρωματισμένη γαλάζια είναι καρφωμένη πάνωθε από τ'ην πόρτα τ'ης καλύβας, π'ούναι καπηλιό δηλαδή, ή όπως λένε στο χωριό πριτύνη. Είν' αλήθεια πως τ'ό ρακί δέν είναι ορηνότερο από άλλου, μά είναι τ'ό έμπόρεμα, που από κάθε άλλο ξοδ'έβεται καλύτερα στη χώρα κι' έτσι ο κύρ-Νικόλας Ίβαν'ύς δέν άπολείπει από μιά πυκνή πελατεΐα.

Είν' άντρας δυνατός με δροσοκόκινα μάγουλα. Είναι παχύς λιγάκι τώρα, τ'α μαλλιά του άσπρίσανε, τ'α χαρακτηριστικά του χόντρυναν από τ'α πάχια, μά δέν έχασε κάποιον άέρα γλυκοτροπι'ας.

Πάνε τώρα είκοσι χρόνια και πλιότερο, που ζ'ει στο χωρουδάκι.

Είναι τετραπέρατος και ξέρει να τραβάει πε-

λατεΐα, μά δίχως να ξεθεώνεται σε κομπλιμέντα και παρακάλια. Φχαριστιέται ο καθένας στη συντροφιά του και ύποχρεώνεται μάλιστα με τ'ην πατρική του ματιά. Είναι λεπτός, άνοιχτομάτης και γνωρίζει καταβάθα τ'ό βίο και τ'α καθέκαστα όλων που τόνε περιτριγυρίζουνε, μά ποτέ του δι' θα ξεστόμιζε παρατήρησεις ή κολακειές.

Μένει πάντα ήσυχος-ήσυχος μπρός στ'όν μπάγκο του.

Σάν είναι άδειανό τ'ό καπηλιό, πηγαίνει και κάθεται στ'ην πόρτα και κ'ει άνοίγει κουβέντες με τ'ους διαβάτες. Έχει δη και παρατηρήσει τόσα πράγματα! Πόσους άφεντάδες γνώρισε, που έρχόντουσαν στο μαγαζί του για τ'ην προμήθεια τ'ου ρακιού! Πόσοι απ' αύτ'ου'ους καταστραφηκανε και πόσοι άλλοι πέθαναν! Οί άρχ'ες τ'ονε σέβονται κι' ο άστυνόμος ποτές δέν περνάει μπρός από τ'ό καπηλιό του δίχως να τ'ονε χαιρετ'ησ'η. Μά να πούμε τ'ην αλήθεια, τ'ου τ'ό χρωστάει κ' ή άρχή. Δέν είναι πολ'ός καιρός που πιασε έναν κλέφτη και τόν άνάγκασε να δώση πίσω ό,τι έκλεψε.

Είναι και παντρεμένος ο Ίβαν'ύς.

Μιά φορά μάλιστα εΐτανε λεπτή κ' ισχνή ή γυναίκα του, μά τώρα άπλώθηκε καλά στα πάχια. Κέρδισε, με τ'ην αξία τ'ης, τ'ην έμπιστοσύνη τ'ου

διαταζει να λύσουν τῆς ὁμορφῆς τὰ σίδερα σκλαβάδας, καὶ μαζί του τὴν παίρνει καὶ φεύγει. Καὶ πολλοὶ πατριῶτες μου τὴ θυμήθηκαν τῆς γυναίκας του δούλα καὶ στοὺς καλοὺς γιὰ τὸ Χρῦσανθο καιροὺς τῆς σκλαβιάς, γλυκεῖά του συντρόφισσα.

Καὶ σὰ γύριζεν ἀπ' τὰ κουρσέμματα σπίτι του, μ' ἀνοιχτὰ τὸν περίμενε ἡ φτωχολογιά τὰ χέρια, γιὰ τ' ἀλύπητα σκορποῦσε στοὺς δρόμους τὰ φλουριά, γιὰ νάχη κι' αὐτὸς τὸ δικαίωμα νὰ ζητᾷ ὕστερ' ἀπὸ ἐξήντα-ἐβδομήντα χρόνια ἀπ' τοὺς διαβάτες πεντάρες. Καὶ στὰ ξεφαντώματα πῶκα τότε, ἔριχνε τὸ πιστόλι του στὸν αἶρα, ἀντὶς γιὰ βόλια, γιομάτο φλουριά.

★

Ἀργασμένος καθὼς εἶταν ἀπ' τὴν ἄρμη τῆς θάλασσας, ψημένος στοῦ μπαρουτιοῦ τῆ φλόγα, ἀψήφοντας τοὺς μεγάλους τοὺς κίντουνους, πολλές στὸ μεγάλο τοῦ Μισολογγίου τὸν ἄγωνά, διηγούνται τὶς ἀντραγαθίες του.

Ἔιχε κάμει τὴν πάσσαρά του μυστικο πού τ' ἔλεγε «Ἀράκυνθο», κι' ἀκολουθώντας τὸν Κριεζῆ εἶχεν ἔμπει κι' αὐτὸς στῆς Πρέβεζας τὸν κόρφο, ἐκεῖ στὰ παλιά του λημέρια.

Τὰ «Ἑλληνικά Χρονικά» τὸ ἐξῆς κατόρθωμά τ' ἀναφέρουν:

«1 Νοεμβρίου 1825. Τὰ ἀπὸ τὸν κόλπον Π. Πατρῶν χθὲς ἀποπλεύσαντα ἐπτὰ ἐχθρικά καράβια ἀπαντήθηκαν σήμερον ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Πάπα μετὰ τρία ἰδικὰ μας πλοῖα, διοικούμενα παρὰ τῶν κυβερνητῶν Κωνσταντῆ Τρικούπη, Χρυσάνθου Μωραϊτάκη καὶ Δημ. Παναγιώτη· ἦλθον λοιπὸν εἰς ναυμαχίαν ἥτις ἐπεκράτησε δύο ὥρας. Ἀπίθανον ἴσως ἦθελε φανῇ νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ἡ νίκη τῆς ἀνίσου ταύτης ναυμαχίας ἐκλινεν εἰς τὴν ὀλιγάρθμον τοῦτον στολίσκον μας καὶ ὅτι τὰ ἐχθρικά καράβια συνιστάμενα ἀπὸ μίαν κορβέταν, δύο βρῖκια καὶ τέσσαρας γολέτας διέλυσαν τὴν γραμμὴν των καὶ ἀναγκάσθηκαν μὲ κατασχύρην των νὰ εἰσέλθουν πάλιν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ φρουρίου Π. Πατρῶν πυροβολοῦντα ἀπὸ τὴν πύρρην. Εἶναι ἀληθέστατον μὲλον τοῦτο καὶ θέλει ἴσως μαρτυρήσῃ τὰ λεγόμενά μας μὲ περισσώτερον μάλιστα ἔμφασιν ὁ διοικητὴς ἐνὸς πολεμικοῦ ἀγγλικοῦ βρῖκιου, ὅστις ἐστάθη μακρόθεν θεατὴς τοιαύτης μάχης».

Στοῦ Βασιλαδίου τῆ μάχῃ μὲ τὸν «Ἀράκυνθο» ἔδινε μεγάλη στή φρουρά του βοήθεια, ἀλλ' ἐκάηκε τὸ πλοῖο του ὅλο ἀπὸ ἑνὸς τῶν ὀχτρῶν μπουρλότο, κι' αὐτὸς, πελαγώνοντας, στὸ νησί πετάχτηκε κι' ἐπίπασε τὸ ντουφεκὶ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους.

Καὶ κατόπι σὰν εἶταν ἀπὸ παντοῦ τὸ Μισολόγγι ἀποκλεισμένο καὶ τὰ Ἑγγεζικά καράβια ἐμπόδιζαν τὰ ρωμαίικα τὰ πλοῖα νὰ πιάσουν τὰ ἐφτάνησα, πολὺς φορὲς ὁ παλιὸς Μισολογγίτης ναύτης, καὶ Τούρ-

κους κι' Ἑγγεζικοὺς ἀψήφοντας, ἐκεῖ πού ἀπ' τὸ φοβερὸ βοριά δὲν μποροῦσαν τὰ βασιλικά νὰ ξεμυτίσουν, ἐπῆνε στὸ πανὶ τῆς πάσσαρας μοῦδες καὶ κατὰπρυμὰ πήγαινε στὸν Κάλαμο καὶ στ' ἄλλα τῆς Ἐφτάνησος μέρη, ἐγείμιζε τὴν πάσσαρά του θροφές, πού μὲ χρήματά του τίς ἀγόραζε—δὲν εἶχαν ἀκόμη σωθῇ τὰ φλουριά τοῦ κουρσάρου—κι' ἀπ' τὴ μυστικῇ τῇ μπουκά τῆς λίμνης ἔφερνε λίγη ἀκόμα ἀνάσα στοὺς ξεψυχισμένους ἀπ' τὴ πείνα συντρόφους.

Στὸ τελευταῖο ταξίδι του—τοῦ Γενάρη τὰ ἔβγα εἶταν τότε—ἐκεῖ πού πάγαινε νὰ πιάσῃ τὴ μπουκά τῆς λίμνης, μὴ τοῦ δίνει ὁ βοριάς καὶ τὸν ἐγύρισε πίσω. Ἀμέσως τὸ πανὶ κατεβάζοντα, τὰ μεγάλα κουπιά τῆς ἀρπάζουν, καὶ παλῶντας μὲ τοῦ βοριά τὴ λύσσα στὴ Σκρόφα ἀπαγγιάζουν. Τοὺς ἐνοίωσαν τότε οἱ Τούρκοι καὶ γιὰ νὰ σταθοῦνε τοὺς κἀνουν σινιάλο, ἀλλ' αὐτοὶ μὲ περισσότερὴ δύναμιν τρέχουν καὶ γιὰ τὸ τρικάρτο τῶν Τούρκων καράβι ἀπ' τὴ φορτοῦνα νὰ κινηθῇ δὲν εἰμπόρει, τὸ κανονίδι στὴν πάσσαρα ἀρχίζει, τὴν τρυπᾷ καὶ τὴ βουλιάζει.

Κολυμπώντας τότε ὁ γυμνασμένος ὁ ναύτης, ῥτάνει στὴ λίμνη καὶ μὲ σκοταμένο τὸ κορμί του ἀπ' τοῦ πελάου τὸ παλεμα καὶ ζεστό ἀπ' τοῦ καναλιοῦ τὰ βαθεῖα νερά, πού εἶναι χειμῶνα καὶ καλοκαίρι τὰ ἴδια, βρῖσκει τὰ παγωμένα ρηχὰ τῆς λίμνης νερά. Δὲν εἰδείλασε διόλου ἡ μεγάλη τοῦ ναύτη καρδιά, δὲν τὸν ξεπάγιασε τῆς λίμνης ὁ κρύος βοριάς, κι' ἄμα στοῦ Μισολογγίου πάτησε τὸ ἅγιο τὸ χῶμα, μουσκεμμένος ὅπως εἶταν ἀκόμα, τρέχει στοῦ Φραγκλίνου τὴν τάπη—πού οἱ Μισολογγίτες τότε κρατοῦσαν, κι' ὁ Κοκκίνης, ἀπ' τὸ πολὺ πού τὴν ἔβαψεν αἷμα τῆς εἶχε δώσει καὶ τὸνομα *terribile*—καὶ βοηθαεῖ κι' αὐτὸς στὰ κανόνια, γιὰ τὴ δύνατ' εἶχεν ἀνάψει τὴν ἡμέρα ἐκείνη τουφεκί.

Ἀξωματικὸ στοὺς Γελεκτζήδες τὸν ἐδιώρισαν καὶ σ' ὅποια κιντύνει τάπη, πρῶτος ὁ Χρῦσανθος μὲ τὰ παλληκάρια του τρέχει.

Μὲ τὴν **Ἑξοδο** ἀκολούθησε τ' ἀσκέρι τοῦ Γιαννάκη Κότσικα καὶ πρῶτος ἀξωματικὸς μαζί του ἔτρεξε σ' ὅλες τὶς μάχες πούλαβε κι' ὁ καπετάνιος του μέρος.

Τὸν ἐδιώρισαν ὕστερα καπετάνιο σ' ἑνὰ πολεμικὸ πλοῖο καὶ τὸν ἔστειλαν στὸ Δραγαμέστο, πού νὰ παίρῃ ἀπ' τὸν ἀρχιστράτηγο διάτες. Ἀντιγράφω μὴ πρὸς τὸ Χρῦσανθο διάτα γιὰ τὸν τρόπο πού τίς ἔγραψαν τότε: Προσκαλῆσαι διὰ τοῦ παρόντος νὰ ἰκτελεύσης ἀμέσως καὶ νὰ ὑπᾶς εἰς Πεταλὰ Σκρόφαις καὶ ὅπου ἄλλαχού βρῖσκονται ἑλληνικά πλοῖα—

ρια, τὰ ὅποια θέλεις συντροφίσει ἕως εἰς τὸ καραβοστάσι καὶ θέλεις σταθῇ μαζί τους ἐκεῖ ὡς πού νὰ ἐμβαρκάρουν τὰ ζῶα καὶ ὅτι ἄλλο καλαμπαλίκι ἔμεινε ἐκεῖ τῶν στρατιωτῶν καὶ νὰ ἐπιτρέψῃς ἰδῶ πάλιν μαζί τους. Ἐκ τοῦ Ἀρχιστρατηγείου Δραγαμέστου, 22 Νοβρίου 1827. Ὁ ἀρχιστράτηγος (χωρὶς ὑπογραφή)».

Γνωστὸ πὺς ἀρχιστράτηγος τότε εἶχε γίνῃ ὁ Τζούρτζης.

Κι' ὁ Χρῦσανθος ἀκολούθησε κατόπι τὸν Ἀστιγγὰ σὰν ἐχάλασαν τὰ Τούρκικα καράβια στῶν Σαλῶνων τὸν κόρφο κι' ἐπῆρνε πάλιν ἀπ' τοὺς Τούρκους τὸ Βασιλάδι. Σὰν ἐπέθανε ὁ Ἀστιγγὰς ἀπ' τὴν πληγὴν, πού ἀναχτῶντας τὴ λίμνη τοῦ Μισολογγίου εἶχε λάβει, τὸν ἐμετάθεσαν στοῦ Μιαούλη τὴ μοίρα, πού ὑπηρέτησε τέσσαρα χρόνια, [ἀτόρητος σὲ κάθε περίστασι πού ὁ ναύαρχός του μὲ προτίμηση πάντα τὸν ἔστειλε.

Ἀλλὰ σὰν ἐπλάκωσαν οἱ Βαβαρίζοι στὸν τόπο μας, κι' ἔστειλαν πολλοὺς ἀγωνιστάδες σπῖτια τους, ἡ ἴδια καὶ τὸ Χρῦσανθο περίμενε τύχη. Γεμιτζῆς ὅμως γυμνασμένος ὅπου εἶτανε, ὅσο τὰ κῶτσα του τ' ὅλεσαν, ἐδούλευε τὴ θάλασσα καὶ κανένα δὲν εἶχεν ἀνάγκη. Καὶ σὰν ἐγέρασε, καὶ δὲν εἰμποροῦσε πιά νὰ δουλέψῃ, καὶ δὲν ἐβρέθησαν οὔτε δέκα δραχμὲς νὰ τοῦ δώσῃ γιὰ σύνταξη τὸ κουβέρνο τὸ μῆνα, ἔζωσε μὲ τίς πεντάρες πού ἀπ' τοὺς πατριῶτες του ἔπαιρνε. Καὶ δὲν εἶταν ἀλήθεια, πού σοῦ εἶπα, πὺς γιὰ ἐλεημοσύνη τοὺς τίς ἔδιναν, γιὰ τὴ καὶ γι' αὐτὲς ἐδούλευε. Τὸ κρασί κι' ἡ κακοπέραση τοῦ εἶχαν δώσει τὴν τέχνη γιὰ νὰ βγάξῃ ἔταν ἤθελε κι' ὅσους ἤθελε ἀπ' τὸ στομάχι του κρότους. Κι' οἱ ἄκαρδοι πατριῶτες του γιὰ δισκέδαση τὸν ἐπλήρωναν γι' αὐτὴν τὴν τέχνη, «ἐνὰ λεπτὸ τὸν καθέναν» καὶ σὰν ἐβγαίναν δυνατώτεροι «τρεῖς στὴν πεντάρα».

Ἔτσι διαβαίνει ἡ δόξα σ' αὐτόνε τὸν κόσμῳ!

Μισολόγγι Μάρτης 1905.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Ὁδὸς Ἀκαδημία: ἀριθ. 82.

ἀντρα τῆς πού τῆς ἔχει στὰ χέρια τὰ κλειδιά, ὅλες τὶς δουλιές του καὶ πού τὴ φοβοῦνται σὰ νάει κι' ὁ ἴδιος ὁ Νικόλας.

Ἔχουνε παιδιὰ, μικρὰ ἀκόμα, μὰ πού φαίνονται ξυπνὰ καὶ πονηράκια, ἀπὸ τὸ κεφάλι τους μάλιστα—ἑνὰ κεφάλι ἀλουπούς.

Ἐν' ἀπομείσῃμερ' τ' Ἀλωνάκη διχάειν τὸ λαγγάδι. Ἡ κάψα ἔβαινε σὰν καμίνι.

Ἐνας λευκὸς κουρνιαχτὸς πετοῦσε στὸν αἶρα, πού σ' ὅπερνε τὴν ἀναπνοή.

Τὰ κοράκια, μ' ἀνασηκωμένα τὰ φτερά καὶ τὸ στόμα μισνέοιχτο, φαίνονταν ὡς νὰ ζητοῦσαν ἑλεος. Μονάχα τὰ σπουργίτια δὲν πάθανε τὸ κελαιδισμό τους κι' ἐκυνηγιόντουσαν τρελλὰ, τραγουδῶντας. Εἴμουνα πεθαμένος ἀπ' τὴ δίψα. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ δὲν ἔχουνε πηγάδια καὶ πορέβουνε μ' ἑνὰ θολόνερο, πῶναι λασπη καὶ πού τὸ παίρνουνε ἀπὸ μιά σιμωτινὴ δεξαμενὴ. Καθὼς τὸ ἦπια, βοῦρκος σωστός! Μ' ἀνακτάωσε τὸ στομάχι κι' ἀποφάσισα νὰ πάω νὰ πάρω στοῦ Νικόλα κῆνα ποτῆρι κῆας ἢ μπίρα.

Ἡ θεὰ τοῦ χωριοῦ, πού δὲν εἶναι καὶ τόσο ὁμορφή, καταντάει φριχτὴ τούτη τὴν ἐποχὴ.

Τὸ θαμπωτικὸ φῶς τοῦ ἡλίου ξεσκεπάζει ὅλη τὴν ἀσκημάδα, πούχουν οἱ ἀχερένιες στεγασίς. Κι'

ἔβλεπα μπροστά μου κεῖνο τὸ βαθὸ λαγγάδι, κείνη τὴν ἀδεία ψημένη ἀπὸ τὸν ἥλιο, πού πηγαίνουρχονται κακομοιρασμένα μερικὲς λειψόσαρκες κόττες, ἔπειτα κείνη τὴ μαύρη δεξαμενὴ, ἀγκυλισμένη στὴ μιά μεριά ἀπὸνα γῦρο λάσπης καὶ στὴν ἄλλη ἀπὸνα ρεῖλιο τείχισμα καὶ πιδ ἀλάργα μιά πλαγιά πού ἑνὰ κοπάδι πρόβατα ζητάει ἑνὰ κλωνόκι χορταριοῦ.

Καθὼς μπήκα στὸ χωριὸ τὰ παιδιὰ μὲ προσβλέπανε σαστισμένα· τὰ μάτια τους ἀνοίγουνταν περισσότερο γιὰ νὰ μὲ καλοῖδουν, ἐνῶ τὰ σκυλιὰ βγάναν τὸ λαρύγγι τους στὸ ἀλύχτισμα. Ὑστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, βρισκόμουναι μπρὸς στὸ καπηλιό. Ἐνας χωράτης ψηλὸς φάνηκε ἀμέσως στὸ κατώφλι. Εἶτανε ξεκαπέλλωτος καὶ ἡ μάλλινη φλοκάτα του κρατιοῦνταν στὸ κορμί σφιχτὴ μόνο ἀπὸνα δυνατὸ ζωνάρι. Κάποιος ντοβρόδης φαίνεται θὰ εἶτανε.

Τὸ πρόσωπό του εἶταν ἰσχνὸ καὶ πᾶν ἀπὸ τὸ μέτωπό του τὸ γιομάτο ρυτίδες φύτρωναν τὰ πυκνὰ ψαρόμαλλά του. Φώναζε κάποιονε κι' ἀπὸ τὰ κινήματά του δὲ φαίνονταν κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, σημάδι σίγουρο πὺς εἶχε κάμει ἀρκετὲς σπονδές.

— Ἐλα τὸ λοιπόν, φώναζε μὲ βραχνιὰ φωνὴ καὶ σηκώνοντας τὰ πυκνὰ του ματοκλάδια. Ἐλα,

ὁρὲ ἀδερράκι, πᾶρ' τὰ πόδια σου. Κάνε γλήγωρα!.. Ὁ ἄνθρωπος, στὸν πού μίλας, εἶταν ἑνας κουτσός καὶ κοντόχοντρος, πού ἐρχότανε ἀπὸ τὴ δεξιὰ μεριά τῆς καλύβας.

Φόρεε ἑνὰ μακρὸ πανωφόρι πολὺ καθαρό, σκούφια πολὺ μυτερή, πούφτανε ἴσα μὲ τὸ μέτωπό του κι' ἔδινε στὴ μορφή του μιάν ἐκφραση πονηροσύνης. Τὰ χεῖλιά του ἀνοίγουνταν σ' ἑνὰ αἰώνιο χαμογέλιο, λεπτὸ κι' ἀγαθό.

— Ἐρχομαι, ἔρχομαι, εἶπε σιμώνοντας τὸ καπηλιό. Μὰ τί τρέχει μαθὲς καὶ μὲ φωνάζεις ἔτσι;

— Νὰ τα μας! Δὲν ξέρεις τί κάν' ὁ κόσμος στὸ καπηλιό; Σὲ καρτεροῦνε μέσα. Ὁ Γιακάς ὁ Τούρκος, ὁ Ντίκης ὁ Ἀφέντης καὶ ὁ ἱργολάθος ἀπὸ τὸ Γιόδρα. Βάλανε στοίχημα, ποῖος θὰ τραγουδήσῃ καλύτερα, ἑνὰ κατοσταράκι· μπίρα.

— Θὰ τραγουδήσῃ ὁ Γιακάς, λέει ὁ ἄλλος, πού θὰ πῇ ὁ Μοργκάτς.

— Πίστεψέ με, ἀδερφοῦλη μου, καμιά ἐνόχληση σοῦ λέω!

— Ὅχι, κάνει ὁ Ὀμπαλτόνης, θὰ τραγουδήσουνε μὴ φορὰ πού βάλανε καὶ στοίχημα.

— Ἀς μποῦμε τὸ λοιπόν, εἶπαν καὶ ἀφοῦ σκύψανε περάσαν τὸ κατώφλι τοῦ καπηλιοῦ.

Εἶχα πολλὰς φορὲς ἀκούσει νὰ μίλανε γιὰ τὸ

Ο ΕΡΜΟΝΑΣ*

Οἱ ἐφημερίδες πού τόσο καλοδεχτήκανε τὸ πρῶτο βιβλίό του, «Τῆς Ζωῆς», φανήκανε κάπως ἐπιφυλαχτικές γιὰ τὸ δεύτερο βιβλίό του, πού ἰδῶ κ' ἕνα μῆνα βγήκε, τὴν «Ἀργώ». Οἱ περισσότερες ὅχι μόνο δὲ μιλῆσανε, μὰ οὔτε κ' ἐν τὸ βρῖσανε, καθὼς περίμενε κανεῖς. Μοναδικὴ ἐξαιρέση ἔκαμαν ὁ κ. Καλογερόπουλος τῆς «Παναθηναϊκῆς» πού στήν κατ'ἀσπρῶση τοῦ φιλολογικοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ 1905 ἀνάφερε, πλάι στοὺς Μπισσιφινικούς καὶ Τσιμπουράκιδες τῶν ἑσπερινῶν ἐφημερίδων, καὶ κάποιον Ἑρμόνα, ἕνας ἄλλος ὑπερποιητὴς πού χαρακτηρίσε ἀνευρα τὰ ποιήματά του, κ' ἕνας τρίτος ὑπερκριτικὸς πού σφώτατα ἀνακάλυψε πὼς τὰ ποιήματα τοῦ Ἑρμόνα δὲν εἶναι σονέττα, ἀφοῦ δὲν ἔχουνε ρίμες, ἐνῶ ὁ Ἑρμόνας ὁ φτωχὸς οὔτε ὁ ἴδιος τὸ σκέφτηκε ποτέ οὔτε σὲ κανέναν εἶπε μυστικά πὼς ἔγραψε σονέττα μὲ ρίμες. Ποιήματα ἔγραψε ὁ Ἑρμόνας καὶ πρέπει μὴ νὰ νοιώθει κανεῖς ἀπὸ ποίηση γιὰ νὰ λείει τίς ἀνοησίες τοῦ ὑπερποιητῆ καὶ τοῦ ὑπερκριτικοῦ.

*

Ὁ Παλαμᾶς, δικιολογώντας τὴ σιωπὴ τοῦ Τύπου γιὰ τὸ δεύτερο βιβλίό τοῦ Ἑρμόνα, μούλεγε :

— Εἶρεῖς τί τρέχει; Γιὰ τὸ πρῶτο βιβλίό του γράψανε μόνο καὶ μόνο γιατί εἶταν πρῶτο· μὰ γιὰ τὸ δεύτερο σὰν καλοὶ νοικοκυρεῖοι σκεφτήκανε: «Μπᾶ! Αὐτὸς ὁ κύριος θὰ μᾶς βγάλει κάθε χρόνο κι ἀπὸ ἕνα βιβλίο; Πᾶει πολὺ! Ἄν τοῦ γράψουμε καὶ φέτος, μπορεῖ νὰ μᾶς βγάλει τρίτο βιβλίο τοῦ χρό-

* Τὸ ἄρθρο δημοσιεύτηκε στὸ «Ἄστυ» τῆς περασμένης Κυριακῆς (ἀριθ. 5564, σελ. 1, στηλ. 5 καὶ 6) κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑρμόνα. Ὁ φίλατος κ. Γ. Βουτσινᾶς, ὁ ἀρχισυντάκτης τοῦ «Ἄστυ», πού καὶ μόρφωση δυνατὴ ἔχει καὶ γούστο καλλιτεχνικὸ ἀσυνείθιστο γιὰ Ρωμιοὺ δημοσιογράφους, δέχτηκε νὰ γραφτεῖ ἄρθρο γιὰ τὸν Ἑρμόνα μὲ τὴ συμφωνία ἢ γλώσσα του νὰ μὴν εἶναι ἡ δημοτικὴ τοῦ Νουμά, γιατί, καθὼς μούγραψε, «μὴ φημερίδα πέφτει καὶ σὲ χέρια κουτῶν καὶ ἀμαθῶν». Γράφτηκε λοιπὸν τὸ ἄρθρο ὅχι στὴ δημοτικὴ τοῦ Νουμά ἀλλὰ... στὴ δημοτικὴ, πούναί τὸ ἴδιο, κ' ἔτσι δημοσιεύτηκε. Στὸ ξανατύπωμά του τώρα μόνο μερικὰ ν' ἰκάνω θὰ φύγουν καὶ μερικὰ σύμφωνα θάλλαχτοῦν, πού εἶχαν μπεῖ στὸ «Ἄστυ» γιὰ νὰ μὴν ξαφνιστοῦν οἱ κουτοὶ καὶ οἱ ἀμαθεῖς, ἂν καὶ τέτοιους ἀναγνώστες, θαρρῶ, τὸ «Ἄστυ», καὶ κυκλοφορεῖ σὲ διαλεχτὸ κύκλο, δὲν ἔχει.

Γιάκα τὸν Τούρκο, σὰν ἕναν ξακουστὸ τραγουδιστὴ, καὶ γιὰ τοῦτο κοντοστάθηκα κι' ἄκουσα μὲ προσοχὴ τίς παραπάνω κουβέντες καὶ θέλοντας κι' ὁ ἴδιος νὰ κρίνω μπῆκα στὸ καπηλιό. Πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι ἔχουνε μπῆ σὲ χωριάτικο καπηλιό. Τώρα οἱ κυνηγοὶ μπορεῖ νὰ γνωρίζουνε μερικὰ, μὰ οἱ κυνηγοὶ μπαίνουνε ὅλοῦθε.

Οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς τίς καλύβες εἶν' ὅλο- ὅλο μιά σκοτινιά ἀντικάμαρα, ἔπειτα μιά μεγάλη κάμαρα χωρισμένη σὲ δύο ἀπὸνα μισοφούντι. Κι' αὐτὸς ὁ τοῖχος δὲν περνιέται ποτέ ἀπὸ τοὺς πελάτες, μονάχα ἀπὸναν πλατὺ φεγγίτη σοῦ βολεῖ νὰ παρατηρήσης τὴν ἄλλη μεριά. Καὶ βλέπεις ἕνα τραπέζι ἀπὸ ξύλο ρουπακιοῦ καὶ πᾶν σ' αὐτὴ τὴ μπάγκα πουλᾶει ὁ ἔμπορος τὰ πιотά. Ἀντίκρυ ἀπὸ τὸ μισοφούντι βλέπεις μποτῖλλιες μὲ χτόφες καλοσφραγισμένες.

Στὴν κάμαρα, πού κάθονται καὶ τὸ τραβᾶνε, εἶναι πάντα ἄδια βουτσιά, ἕνας μπάγκος κι' ἕνα τραπέζι· καὶ στὸν τοῖχο εἶναι κρεμασμένα χοντροκαμωμένα κόνισματα, πού τὰ λένε λουμπὸν-σινγία.

Ὅταν μπῆκα μέσα, βόηκα μαζεμένη μιά μεγάλη παρία. Ὁ Νικόλας εἶτανε μπροστὰ στὴν μπάγκα του, πάντα μὲ τὰ γελαστά του τὰ μούτρα, βάζοντας δύο ποτηράκια ρακὶ στοὺς δύο φίλους πού

νου, καὶ τέταρτο τὸν παραπάνω χρόνο, κ' ἔτσι τὸ κακὸ νὰ μὴ σταματήσει ποτέ σ' αἰῶνα τὸν ἀπανταῖα...

Καὶ τὸν Ἑρμόνα τὸν πάσανε ἀπὸ ποιητὴ σὰ νὰ εἶταν κανένας ὑποτελωνοσταθμάρχης. Ἐγὼ δὲν ἔρχομαι σήμερα νὰ ξαναδιορίσω τὸν ἀδικοπαμένο· τίτιο δικαίωμα δὲν τὸ ἔχω, ἂν καὶ εἶμαι Ρωμιὸς καὶ δημοσιογράφος, ἔχω δηλαδὴ δύο πολύτιμα προσόντα πού μοῦ δίνουν κάθε δικαίωμα ὅχι μόνο νὰ διορίζω καὶ νὰ παύω ποιητὲς, ἀλλὰ νὰ κάνω καὶ ἐπιστημονικὲς ἀνακλύσεις πού νὰ καταπλήσουν καὶ νὰ ἀπομωραίνουν κι αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐπιστήμονες γιατροὺς. Τὰ προσόντα αὐτὰ δὲ θὰν τὰ μεταχειριστώ, γιατί εἴδουμαι τὸ «Ἄστυ» πού μὲ δέχεται σήμερα στὶς στήλες του — ἔστω καὶ μὲ κάποιους... γλωσσικούς περιορισμούς—, εἴδουμαι καὶ τὸν Ἑρμόνα πού μιά τέτια προστασία θὰν μπορούσε ἀξιόλογα νὰν τὴν πάρει γιὰ προσωπικὴ προσβολή καὶ νὰ μοῦ ζητήσει τὸ λόγο.

*

Ἐμεῖς «οἱ περὶ τὸν Νουμά», καθὼς συνειθίζον νὰ μᾶς λένε «οἱ περὶ ἄλλα διάφορα πράγματα» συμπολίτες μας, ἔχουμε κακοσυνειθίσει νὰ σεβόμαστε τὴν ἀληθινὴ ἀξία ὅπου κι ἂν τὴ συναπαντοῦμε, κι ὁ Ἑρμόνας μόλις πρωτοφάνηκε μὲ τὸ βιβλίο του «Τῆς Ζωῆς» ἔγινε μονομιάς τοῦ σεβασμοῦ μας καταχτητής. Δὲν εἶταν μόνο ὁ ποιητὴς ποῦφερε τὴν ψυχὴ μας σ' ἄγνωστα καὶ καινούρια ἀνθοτόπια, οὔτε μόνο ὁ τεχνίτης πού κυβερνοῦσε σὰ δούλους τοὺς ρυθμούς. Εἶταν κάτι παραπάνω κι ἀπὸ τοὺς δύο· εἶταν ὁ Μάγος πού μᾶς μάγεψε καὶ πού μᾶς θάμπωσε— τέτιος Μάγος πού ἕνας Ψυχάρης κ' ἕνας Παλαμᾶς πῆσανε πρῶτοι καὶ τὸν προσκυνήσανε.

Μελετήστε τὰ βιβλία του, μελετήστε τὰ ῥθρα του τὰ κριτικά, μελετήστε ὅ,τι ἔγραψε κι ὅ,τι θὰ γράψει, μελετήστε τα ὅμως χωρὶς τὴν ἀναθεματισμένη γλωσσικὴ προκατάληψη, μελετήστε τα ὅχι ἐπιπόλαια σὰ Ρωμιοί, ἀλλὰ προσεχτικά, βαθιά, μὲ πίστη, μὲ καλὴ πίστη (γιατί χρειάζεται ἡ καλὴ πίστη καὶ στὸ διάβασμα), καὶ θὰ καταχτηθεῖτε ἀπὸ τὸ Μάγο.

Περισσότερα δὲν μπορῶ νὰ πῶ. Δὲ δρίσκω λέξεις ὅχι νὰ φανερώσω, ἀλλὰ νὰ κρίνω τὸν ἐνθουσιασμό μου, γιατί δὲ θέλω νὰ πῶ ὅ,τι αἰστάνομαι, μήπως καὶ παρεξηγηθῶ, μήπως καὶ μοῦ πουν πὼς δὲν κρίνω ἀλλὰ ρεκλαμάρω ἕνα συνεργάτη μου—τί συνεργάτη; ἕνα στυλο ἀληθινὸ τῆς ἐφημερίδας μου, ἕνα στυλο τοῦ

μόλις εἶχανε μπῆ.

Στὴ μέση τῆς κάμαρας στέκουνταν ὁ Γιάκας ὁ Τούρκος. Εἶτανε καμιά εἰκοσιπενταριά χρονῶνε, ψηλόλυγος, χλωμὸς κι' ἀτάλικος.

Μόλο πού δὲ φαινόταν νάχη γειά, τὰ βαθουλωμένα του μάγουλα, τὰ ξεπεταμένα κόκκαλα στὸ πρόσωπό του καὶ τὰ σταχτιά του μάτια δείχνανε μιά παθητικὴ ψυχὴ.

Κατέχονταν ἀπὸ μιά μεγάλη συγκίνηση, τὸ κορμί του ἔτρεμε, ἡ ἀναπνοή του εἶταν ἀταχτὴ κ' ἐννοιωθε μ' ἄλλα λόγια κείνη τὴ στιγμὴ τὴν ἀνίκητη συγκίνηση πού νοιώθει κανεῖς ὄντας πρόκειται νὰ τραγουδήσῃ ἢ νὰ μιλήσῃ μπροστὰ σὲ κόσμο. Κοντὰ του, στέκουνταν ἕνας ἄνθρωπος καμιά σαρανταριά χρονῶνε, ψηλὸς καὶ δυνατός· εἶτανε ὁ λωσδιόλου τὸ ἀντίθετο τοῦ Γιάκα. Ὡμοὶ πλατιοὶ πού τάιριζαν μὲ τὰ δυνατὰ κι' ὅλο νεῦρα μπράτσα του καὶ μὲ τὴ χάλκινη σκεδὸν ὄψη του, ὅπως ἔχουνε οἱ Τατάροι. Τὴν πρώτη στιγμὴ πού θὰ τὸν εἶδεν ἡ φυσιογνωμία του θὰ σοῦ φαίνονταν σκληρή, μὰ ὕστερα θ' ἄβλεπες πᾶν τὸ γλυκὸ ἀντιφύγισμα τοῦ στοχασμοῦ.

Σπάνια σήκωνε τὰ μάτια κ' ἔριχνε γλήγωρα γλήγωρα μιά ματιὰ γύρα του, σὰν ταῦρος κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ.

ἀγῶνα μας...τοῦ προδοτικοῦ. Ὁ Παλαμᾶς μᾶς μίλησε σοφὰ γι' αὐτόν· μᾶς μίλησε κι ὁ Ψυχάρης. Ὑστερ' ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς, τὰ δικὰ μου τὰ λόγια περισσεύουν.

Τὸ μόνο πού μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κάμω, εἶναι νὰ δώσω στοὺς ἀναγνώστες μου μερικὲς πληροφορίες βιογραφικὲς. Νὰν τοὺς πῶ λ.χ. πὼς λέγεται Πέτρος Βλαστός, πὼς εἶναι Χιώτης, πὼς ἀκόμα δὲν ἔκλεισε τὰ εἰκοσιπέντε χρόνια, πὼς σπούδασε Νομικὰ στὸ Πανεπιστήμιό μας καὶ πὼς τώρα ἐμπορεύεται στὶς Ἰντίες, σὰ καταστήματα τῶν Ralli Brothers. Ὅσο γιὰ τὴ θρησκεία του, εἶναι ὁρθόδοξος δημοτικιστής, δηλ. λατρεύει τὴ Δημοτικὴ γλώσσα γιὰ θρησκεία του, καὶ τὴ λατρεύει ὁρθόδοξα, ἀφοῦ ἀναγνωρίζει τὴ δουλιὰ τοῦ καθενὸς ἐργατῆ τῆς κι ἀφοῦ δὲν ἐζήτησε κι οὔτε θὰ ζητήσει ἂν κ' ἔχει ὅλα τὰ προσόντα νὰν τὸ ζητήσει, νὰ κάμει κι αὐτὸς δική του Σκολή, δικὸ του κόμμα, νὰ γίνεῖ κι αὐτὸς Ἀρχηγός.

*

Στὴ μελέτη δύσκολα θαρρῶ θὰ βρεθεῖ δεύτερος Ρωμιὸς λόγιος νὰ μπεῖ στὸ πλάι του. Ἐχει μελετήσει τόσο καὶ τόσα ὥστε νὰ κουβεντιάζεις ὥρες μαζί του καὶ νὰ μὴν ξαφνιάζεσαι, καθὼς τὸ παθαίνει μὲ πολλοὺς δικούς μας πούχουν μάθει ἀπ' ἐξῶ μόνο τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ξένων συγγραφέων καὶ σὲ πετροβολᾶνε μ' αὐτὰ μόλις ἀνιῶνουν τὸ στόμα τους. Τόση μετριοφροσύνη σὰν τὴ δική του δὲν ἔχω ξαναδεῖ, καθὼς δὲν ἔχω ξανακίσει καὶ τόσο μεθοδικὸ καὶ φρόνιμο μεταχείρισμα τῆς μελέτης. Μελέτησε τόσα πολλὰ καὶ τόσο γερὰ, ὅχι γιὰ νὰ παπαγαλλίσει κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ ὅσα μελέτησε, ἀλλὰ γιὰ νὰ μορφώσει δική του γνώμη ἀπὸ κείνα πού μελέτησε. Κ' ἔχει δική του γνώμη γιὰ τὸ κάθε τί. Καὶ τὸ βλέπεις καὶ στὴν κουβέντα του καὶ στὸ γράψιμό του.

Τὰ κριτικά του ῥθρα, πού τώρα τελευταῖα ἄρχισε στὸ «Νουμά», μὲ τίς πρωτότυπες μὰ καλοζυγισμένες γνώμες του, εἶναι κάτι πού τώρα τὸ πρωτοβλέπουν τὰ νεοελληνικά γράμματα. Ὅχι μόνο κρίση ὁρθή καὶ μελετημένη, μὰ καὶ εὐσυνειδησία ὁλοσδιόλου ἀσυνείδηστη σὲ μᾶς.

Θὰ θυμοῦμαι πάντα τί μοῦ εἶπε ὅταν τὸν παρκαλέσα ν' ἀναλάβει τὴν κριτικὴ τῶ βιβλίου στὸ «Νουμά».

— Οὔτε τόσο μελετημένος εἶμαι γι' αὐτὴ τὴ δουλιὰ, οὔτε τόσο καλόψυχος. Θὰ λῶ τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἀξίζει, γιατί θὰ δυσανεστοῦμε πολλοὺς.

Ἡ παλιά του ρεντιγκότα εἶτανε τριμμένη καὶ ἡ κραβάτα πού φοροῦσε στὸ λαιμὸ εἶχε καταντήσει πιά ἕνα κομμάτι σπάγγος. Αὐτὸς εἶταν ὅπου ὁ Ὀμπαντόνης ἀνάφερε μὲ τὸνομα Ντίκης ὁ Ἀφέντης. Μπροστὰ του καθόταν ὁ ἀντίπαλος τοῦ Γιάκα, ὁ ἀργολάβος.

ἔχει κορμὶ μέτριο, μὰ καλοφτιασμένο, πρόσωπο βλογιοκομμένο, μαλλιά κατὰρὰ, μύτη γυρισμένη πᾶν, γένια σὰ μεταξὶ καὶ μικρὰ ματάκια πού εἶχανε τὸ χρώμα τοῦ γουβιού. Μιλοῦσε λίγο καὶ στέκουνταν μὲ τὰ χέρια σμιχτὰ κάτω ἀπὸ τὰ γόνατα ἢ ἔσerne μπροστὰ πότε τὸ δεξὶ πότε τὸ ἀριστερό του πόδι, γιὰ νὰ φανῶνε τὰ κόκκινα παπούτσια του, πού δὲν ἔστειρονταν ὡστόσο καὶ κάποιος κομψότητος.

Φοροῦσε ἕν' ἀρμιάκι ἀπὸ σταχτὶ ρούχο πᾶνουθε ἀπὸ τὸ κόκκινο πουκάμισό του, πού τότε στένεβε στὸ λαιμό.

Οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου χύνονταν ἀπὸ τὸ παράθυρο μέσα, μὰ ἡ ὑγρασία καὶ ἡ σκοταδερὴ εἶτανε τόσο μεγάλες μέσα στὴν καλύβα, πού τίποτα δὲν ξεχώριζε.

Ἡ ἀποπνιχτικὴ κάψα τ' Ἀλωνάρη καὶ μέσα γίνονταν δροσερὴ ὑγρασία, πού σὲ ἀπαλοσκέπαζε ὡς σύγνεφο γιομάτο νερό.

Γιὰ τὸ πρῶτο γέλασα· γιὰ τὸ δεύτερο καταχάρηκα.

— Καλὰ, τοῦ ἀποκρίθηκα, ἔς μὴν εἶσαι μελετημένος· δὲν πειράζει· μέσα σὲ τόσους καὶ τόσους φωστῆρες τῆς κριτικῆς ποῦ μᾶς περιτριγυρίζουν, ἔς ὑπάρχει κ' ἓνας ἀμελέτηςος σὺν καὶ σένα. Μᾶς χρειάζεται κ' ἓνας τέτιος καὶ καλωσόρισες. Γιὰ τὴ σκληρόδα σου μὴν κακοκαρδίσεις. Γενῆτε σκληροί, φωνάζει κὶ ὁ Νίτσε, καὶ οἱ κριτικοὶ μᾶς—ἀλλοίμονο!—εἶναι τόσο μαλακοὶ καὶ γι' αὐτὸ ὡς τώρα μᾶς φορτώσανε στὴ ράχη μᾶς τόσα καὶ τόσα φιλολογικὰ μαλάκια. Σκληροὶ κριτικοὶ μᾶς χρειάζονται γιὰ νὰ μᾶς περάσουν ὅλους ἐν στόματι μαχαίρας καὶ γίνεσθαι οἱ πρῶτος Τουρκοκοιτικός.

Γι' αὐτὸ κ' οἱ κριτικὲς του, οἱ σκληροί, οἱ ἀλύγιστες, οἱ ἀπότομες, ξαφνιάζουν· μὰ δὲν πειράζει· σιγὰ σιγὰ θὰν τίς συνειθίσουμε. Εἴμαστε, βλέπετε, σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα σὺν τὰ μικρὰ παιδιὰ· μᾶς κακοσυνειθίσανε μὲ τὰ ζαχαρωτὰ καὶ τὸ κινίνο δὲν τὸ παίρνουμε. Μὲ τὸ κριτικὸ κινίνο ὅμως κόβονται οἱ φιλολογικὲς θέρμες καὶ ὄχι μὲ τίς καραμέλλες.

*

Ἀρκετὴ ὥρα, θάρρῳ, μίλησα χωρὶς νὰν τὰ καταφέρω νὰ δεῖξω καλὰ καλὰ τί εἶναι ὁ Ἑρμονας. Αὐτὸ πᾶς ζητήστε το ἀπὸ τὰ βιβλία του καὶ ὄχι ἀπὸμένα. Εἶναι τόσο φλύαρος, ὥστε ἀμέσως θὰ σᾶς τὸ φανερώσουν τὸ μυστικόν.

Δ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΗΤΟΙ

Δημοστένης + Ἀριστοτέλης + Ἡσυχίος.

«Ἐχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ νομοσχέδιον τὸ ὁποῖον ὑποβάλλω δὲν ἀντίκειται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, διότι ἐὰν (!) εἶχον ἐναντίαν ἰδέαν, ἐμὲ ὅλην τὴν πεποίθησιν τὴν ὁποίαν ἔχω ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ στρατοῦ ἐπιβάλλει ἵνα ληφθῇ μέτρον οἷον, δὲν ἤθελον ὑποβάλλει τὸ νομοσχέδιον τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις θέλει ὑποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν τῆς Βουλῆς. Οὐδεὶς, κύριοι, δύναται ἵνα ὑποστηρίξῃ ὅτι τὸ

συμφέρον τοῦ στρατοῦ δὲν ἐπιβάλλει ἵνα παύσῃ τὸ «κακὸν τὸ ὁποῖον γίνεται σήμερον».

Ὁ παράγραφος ἀπὸς μᾶς θυμίζει ἕνα κωμῶδιον ἀπὸ μιᾶ παλιὰ κωμῶδιον.

«Μοῦ ἠκολούθησεν ἐν ἀκολουθίᾳ τὸ ὁποῖον εἰς ὅλα τὰ ἀκολουθήματα τὰ ὁποῖα δύναται ἵνα ἀκολουθήσῃ οὐδέποτε ἠκολούθησε τὸ ἀκολουθῆμα τὸ ὁποῖον ἠκολούθησεν».

Μὰ στὸν παράγραφόν του ὄχι μοναχὰ φαίνεται Δημοστένης ὡς πρὸς τὴν Ῥητορικὴν ὁ κ. Θεοτόκης, παρὰ καὶ Ἀριστοτέλης ὡς πρὸς τὴν Λογικὴν, ἀφοῦ ἡ πεποιθιστὴ του πῶς δὲν εἶναι ἀντισυνταγματικὰ τὰ νομοσχέδια τοῦ στηρίζεται στὸ πῶς δὲν ἔχει ἀντίθετη γνώμη. C'est son opinion, ποῦ λέν οἱ Γάλλοι, et il la partage.

Μὰ καὶ Ἡσυχίος μπορεῖ νὰ κηρυχθεῖ ὁ κ. Πρόεδρος ὡς πρὸς τὸ Λεξικόν του. Ἀκούστε (σοβαρά). «Οὐδεὶς δύναται νὰ (ἢ ἵνα;) ἀρνηθῇ ὅτι σύστημα τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει εἰς ἀξιωματικούς ἵνα μὴ ὑπηρετοῦν ἐν τῷ στρατῷ [ὅλα τὰ ἔχει ἡ Ζαφίριτσα, ἡμόνε ἡ δοτικὴ τῆς λείπει] εἶναι ὀρθόν». Στραβὸν ἤθελε νὰ πεῖ ὁ κ. Πρόεδρος, μὰ προτίμησε φαίνεται ἵνα μιλήσῃ ἀνάποδα, παρὰ ἵνα μιλήσῃ μαλλιάρᾳ.

Ὁ ἀκόλουθος παράγραφος πάλι κλεῖ μέσα του ὅλες τίς Χάρες μὲ τὸ Μουσηγέτη τους μαζί.

«Ἄλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ [γιατί ὄχι ἵνα;] ἀμφισβητήσῃ ὅτι ἐνὸς ὑπάρχει τὸ δικαίωμα τοῦ θέτειν ὑπόψηφιότητα, ὑπάρχει ἐπίσης καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τοποθετήσεις, διότι ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς μὴ ᾖ εὐχαριστημένος ἐκ τοποθετήσεως ἡ ὁποία ἐγένετο ὠφελεῖται κενῆς θέσεως καὶ θέτει ὑπόψηφιότητα ἡ ὁποία τῷ δίδει τὸ δικαίωμα ἵνα νῆπι τέσσαρα ἔτη μὴ ὑπηρετήσῃ ἐν τῇ θέσει ὅπου ὠρίσθη».

Ἄμ' ἡ ἀπόδοσις; Μὰ γιὰ τὴν ἀπόδοσις, βλέπετε, δὲν περισσεύει ἀνασασμός.

Ξενισμούς πιά καὶ τέτιες παρανουχίδες δὲ σᾶς δίνω. Τὰ μισὰ ἀπάνου κάτου λόγια τοῦ κ. Προέδρου εἶναι ξενισμοί. Ἐνα ὅμως «τὶ πράττεται» ἀντὶς «τὶ γίνεται» (cosa si fa) δὲν πλερώνεται μήτε μὲ χρυσάφι κ' ἔς μένει πάντα γνωστὸ.

Τώρα ἔς βάλουμε καὶ τὸν κολοφῶνα ὡς εἶδος ῥητορικὸ στεφάνι ἢ κούκο.

«Τίς εἶναι ὁ κύριος τῆς ἐκλογῆς τῆς θέσεως τῆς τοποθετήσεως;»

Ὅταν καταλάβουμε, κ. Παρτσινέβολε, τί θέ-

λεις νὰ πεῖς, ἴσως ἀπαντήσουμε στὸ ρῶτημά σου καὶ σοῦ λύσουμε τὴν ἀπορία.

«Ὡ ἀθάνατη καθαρίζουσα, τί δύναμη ποῦ τὴν ἔχεις νὰ κολοκυθίζεις τὰ κεφάλια!»

Ἀφτὴ ὡς τόσο εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς Βουλῆς ποῦ τόσο ἐκθειάζει τοὺς ξένους ὁ κ. Χαντζιδάκης καὶ τὴν κηρύχνει ἐθνικιά! Ἀς τὴ σημειώσῃ ὁ κ. Κρούμπαχος. Εἶναι ὅμως ἴσως φυσικὸ τοῦ κ. Χαντζιδάκους νὰν τοῦ κρίσῃ ἀληθινὰ, ἀφοῦ χειρότερη ἀπὸ τὴ δική του βέβαια δὲν εἶναι.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Υ. Γ. Καὶ πότε, φίλε Νουμά, μὲ τὸ καλὸ ἀρχίζει τὸ Βαρβαροπάζαρο; Γιατί, καθὼς βλέπεις, ἔχουμε ὕλικο μὲ τὸ τσουβάλι.

Maurice Maeterlinck

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Κι ἂν γυρνοῦσε καμιά μέρα,
Νὰ τοῦ πῶ τί πρέπει;
—Πές του πῶς τὸν καρτεροῦσα
Ὡς ποῦ νὰ πεθάνω...

Κι ἂν ἀκόμα μὲ ρωτᾷ
Μὴ γνωρίζοντάς με;
—Μίλα του σὺν ἀδερφή του·
Ἴσως ὑποφέρνει...

Κι ἂν ρωτᾷ ποῦ εἶσαι, τί πρέπει
Νὰ παντήσω;—Δός του
Τὸ χρυσὸ μου δαχτυλίδι
Δίχως νὰ μιλήσῃς.

Κι ἂν γυρεύῃ νὰ μάθῃ ἔορμη
Γιατὶ ἡ κάμαρὴ εἶναι;
—Δεῖξ' του τὴν ἀνοιχτὴ θύρα,
Τὴ σβησμένη λάμπα.

Κι ἂν μὲ ρωτᾷ τότες
Γιὰ τὴν ὑστερὴν ὥρα;
—Απὸ φόβο μήπως κλάψῃ
Πῶς γελοῦσα, πές του.

Μετάφραση ΤΙΜΩΝΑ

Ἡ εἰσοδὸς μου ἔφερε, φαίνεται, στενοχώρια τοὺς μουστερηδες τοῦ Νικόλα, μὰ σὺν εἶδαν τὸ νοικοκύρη νὰ μὲ καλημερίσῃ, συχάσανε.

Κάθησα σὲ μιὰ γωνιά, πλάϊ μ' ἓνα μουστερὴ κουρελιάρη.

— Λοιπόν! φωνάζει ξαφνικὰ ὁ Ὀμπαντόνης. Κι' ἀφοῦ ἔδωκε μονορούφι τὸ ποτήρι του μὲ τὸ ρακὶ ἠκολούθησε νὰ λέῃ ὅστερ' ἀπὸ τὴν ἀναφώνηση αὐτὴ παράξενα λόγια.— Γιατὶ δὲν ἀρχίζουμε; Τί λές; Γιατὰ;

— Ν' ἀρχίστε, κάνει ὁ Νικόλας.

— Θ' ἀρχίσουμε, κάνει ὁ ἀργολάβος κ' ἔχαμογέλασε μὲ πεποίθησιν.

— Μὰ βέβαια, λέει ὁ Γιατὰς, πρέπει ν' ἀρχίσουμε τώρα κιόλας.

— Ἐλᾶτε, μωρ' παιδιὰ, κάνει ὁ Μοργκάτς μιλώντας μὲ τὸ λάρυγγα, θ' ἀρχινήσουμε ἢ ὄχι;

Μὰ ἀντὶς ν' ἀρχινήσουν οἱ τραγουδιστὰδες πέσανε σὲ σιωπὴ· ὁ ἀργολάβος μάλιστα οὔτε σάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του.

— Εἶναι ὥρα ν' ἀρχίστε, φώναξε ὁ Ντίκης ὁ Ἀφέντης.

Ὁ Γιατὰς ἀνασκήρτησε.

Ὁ ἀργολάβος σηκώθηκε, ἔβηξε κ' ἐπῆρε μιὰ πόζα.

— Καὶ ποίος θὰ τραγουδήσῃ πρῶτος; ρώτησε μ' ἀλλοιώτικη λιγάκι φωνὴ τὸ Ντίκη Ἀφέντη, ποῦ στέκονταν ἀκίνητος πάντα στὸ μέσο τῆς κάμαρας.

— Ἐπὶ, μωρ' ἀργολάβε, ἐσύ ἀδερφάκι, φωνάζανε ὅλοι.

Σηκώθηκε, ἀνασκήσας τίς πλάτες, κοιτώντας τὸ ταβάνι σὺν ἐμπνευσμένους καὶ σῶπασε.

— Νὰ βάλουμε κλῆρο, λέει ὁ Ἀφέντης.

Καὶ τὸ κατοσταράκι στὸ τραπέζι.

Ὁ Νικόλας ἔσκυψε, πῆρε μιὰ κανάτα ποῦ εἶτανε καταγῆς καὶ τὴν ἀπίθωσε στὸ τραπέζι.

Ὁ Ντίκης ὁ Ἀφέντης σήκωσε τὰ μάτια του πρὸς τὸ Γιατὰ καὶ λέει:

— Τί κάνουμε;

Ἐτοῦτος ἔψαξε στὶς τσέπες του, ἔβγαλ' ἓνα καπίκι καὶ τὸ σημάδεψε.

Ὁ ἀργολάβος πῆρε μέσα ἀπὸ τὸ καφετάνι του ἓνα ὠραῖο πέτσινο πορτοφόλι κ' ἔβγαλ' ἀπὸ μέσα ἓνα ὀλοκαίνουργο. Ἐρρίξαν τίς δυὸ μονέδες στὴν παλιά σκούφια τοῦ Γιατὰ.

Ὁ Μοργκάτς ἔχωσε τὸ χέρι του μέσα στὴ σκούφια καὶ τράβηξε τὸ καπίκι τοῦ ἀργολάβου· τὸ κοινὸ ἀνάπνευσε. Θ' ἀρχίζανε τέλοσπάντων.

— Καὶ τί νὰ τραγουδήσῃ; ρώτησε ὁ ἀργολάβος.

— Μωρ' ὅ,τι θέλεις, καημένε, τ' ἀποκριθήκανε,

κ' ἐμεῖς, ἔνοια σου, θὰ κρίνουμε σὰ χριστιανοί.

— Σταθῆτε μιὰ στιγμὴ νὰ βῆξω λιγάκι γιὰ νὰ καθάρσ' ἡ φωνή μου.

— Μὰ ἔλα, ἔλα, φώναξε τὸ κοινόν, κάμε γρήγορα!

Ὁ ὑπομονετικὸς ἀργολάβος ὥστόσο κοίταξε τὸν οὐρανόν, στέναξε, σήκωσε τίς πλάτες του καὶ προχώρησε λίγα πατήματα.

Πριχοῦ ἱστορήσουμε τὸν ἀγῶνα τῶν τραγουδιστὰδων θάτανε καλὸ νὰ γνωρίσετε τὸ χαρακτήρα καὶ τὴν ποιότητα καθενὸς ἀπὸ τοῦτα τὰ πρόσωπα.

Ὁ Ὀμπαντόνης, ποῦχε ἀληθινὸ ὄνομα Ἐδγκράφ Ἰδανόφ, κράζονταν ἔτσι ἀπὸ τοὺς χωριάτες γιὰτ' εἶχ' ἐξωτερικὸ τιποτένιο, μὰ ταραγμένον πάντα.

Εἶτανε μιὰ λέρα, ἐνῷ ντθροβόνης διωγμένος ἀπὸ τὸν ἀφεντικόν του καὶ ποῦ δίχως πεντάρα στὴν τσέπη, κάθονταν τσιμποῦρι στὴν πλάτη τ' ἀλλοινοῦ γιὰ νὰ ξεφαντώνη. Εἶχε κατὶ φίλους τάχατες, ποῦ τοῦ δύνανε τσὰϊ καὶ ρακί, μὰ αὐτὲς εἶτανε ψευτεῖς. Ἡ συντροφιά του δὲν εἶτανε καθόλου εὐχάριστη κ' ἤθελε νὰν τοῦ κάνουε καὶ δῶρα! Εἶτανε μάλιστα πολὺ βαρετὸς μὲ τὴν ἀτέλιωτη φλυαρία του, τὴν ἀδιακρισία του, παίρνοντας μὲ τὸ παραμικρὸ θάρρος, καὶ τὸ σπασμωδικόν του γέλιο. Δὲν ἤξερε οὔτε νὰ τραγουδήσῃ, οὔτε νὰ χορεύῃ, ποτὲ ἐξυπνος λόγος

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτε-
ρικό φρ. χρ. 10

20 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κίσκια τῆς Πλατείας Συν-
τάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν
Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ
ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπω-
λεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια)
στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συντρομή πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός
χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΝΑ

λοιπὸν ποὺ εἶχαν ἄδικο ὅσοι φωνάζανε πὼς ὁ
Ράλλης δὲν εἶταν ἄξιος ν' ἀρχηγέψει στὸ Ντε-
ληγιαννικὸ κόμμα. Ὁ, τι καὶ νὰ λέγανε, ὁ
Ράλλης τοὺς ἀποστόμωσε, γιατί' ἔδωκε τίς ἐξε-
τάσεις του τὴν περασμένη Δευτέρα μέσα στὴ
Βουλὴ καὶ πέτυχε πανηγυρικά. Κι ἀναδείχθηκε
ἄξιος διάδοχος τοῦ μακαρίτη κ' εἶται τὸ Ντε-
ληγιαννικὸ κόμμα, ποὺ ἴσαμε προχτές, λέγανε,
εἶτανε ἀκέφαλο, βρῆκε τὸν ἀξιώτατο ἀρχη-
γὸ του.

Ὁ Θεοτόκης, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καλὰ
φρόνησε. Κι ἃ δὲ φαινότανε καὶ πάλι λίγο Τρα-
βιάτας νὰ ὑποχωρήσει στὴν πέμπτη ἔνσταση
ἀπαρτίας, θὰ φερνότανε ἀκόμα καλύτερα. Ἐ-
πρεπε νὰ μείνει στὴ θέση του νὰ περιμένει καὶ
τὴν ἑκατοστὴ ἔνσταση καὶ τότε μόνο νὰ σηκω-
θεῖ καὶ νὰ πεῖ πὼς δὲν μπορεῖ νὰ δουλέψει μὲ
τέτια Βουλὴ. Ἀ φερνόταν εἶται, ποῖο τὸ ἀπο-

τέλεσμα; Θὰ νικούσε; Ὁχι βέβαια. Μὰ θὰ
τὴν ἀπομασκάρευε τὴν Ἀντιπολίτευση καὶ πε-
ρισσότερο τοὺς σπαθοφόρους Πλατούτσηδες
ποὺ δὲ ντραπήκανε νὰ μεταχειριστοῦν ὅλα τὰ
ὄχι παληκαρίσια μέσα τῆς κωλυσιοεργίας γιὰ νὰ
μὴ φύγουν ἀπὸ τὴ Βουλὴ.

Πολιτικὴ κρίση, λέει, ἔχουμε. Μὰ ἀξίζει
τὸν κόπο νὰ μιλάει πᾶ κανεὶς στὸν τόπο μας
γιὰ πολιτικά; Πρέπει αὐτὴ τὴ φορὰ ἐξαιρετικά
οἱ φρόνιμοι Ρωμιοὶ νὰ σφαλοῖξουνε τὸ στόμα
τους καὶ νὰ νοῖξουνε τὰ χέρια τους νὰ στεφανώ-
σουνε μ' αὐτὰ τὸ Ἐθνικὸ Καζίνο τῆς ὁδοῦ
Σταδίου. Καὶ τὸ περίφημο Σύνταγμα τους ἄς
τὸ δέσουνε στὴν οὐρὰ κανενὸς ψωρόσκυλου,
ἀφοῦ οἱ βουλευτάδες τους τὸ καταντήσανε χει-
ρότερο κι ἀπὸ σκουριασμένο τενεκέ.

Διάλυση Βουλῆς ἔχουμε, μὰ γλήγορα θὰν
τὸ δεῖτε νᾶχουμε καὶ διάλυση Ἐθνους, γιατί
μὰ τέτια κωμωδία, ποὺ μὲ τόση ἐπιτυχία παί-
ζεται, ἀδύνατο νὰ βασιτάξει αἰώνια.

ΕΝΑΣ

Παπαγάλλος μπορεῖ ἀξιόλογα (λέει: πολὺ σωστὰ τὸ
«Νέο Ἄστυ») νάντικαταστήσει ὅλους τοὺς βουλευ-
τάδες ποὺ δὲν κάνανε ἄλλη δουλιὰ στὴ Βουλὴ,
καθὼς ἀποδείχτηκε στὴ συνεδρία τῆς περασμένης
Δευτέρας, παρὰ νὰ φέρουν «ἐνσταση ἀπαρτίας».

Ὁ Παπαγάλλος αὐτός, λέει, νὰ στηθεῖ ἀντι-
κρὺ στὸ Προεδρεῖο καὶ νὰ γίνεται κάθε μέρα ἡ ἀκό-
λουθη σκηνή.

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ.— Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν συζή-
τησιν τοῦ στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου.

Ὁ ΠΑΠΑΓΑΛΛΟΣ.— Κύριε πρόεδρε, δὲν ὑπάρ-
χει ἀπαρτία.

(Ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος. Ἡ Βουλὴ εὐρί-
σκεται ἐν ἀπαρτίᾳ).

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ.— Ἐπιλαμβάνομεθα τῆς συζη-
τήσεως τῶν νομοσχεδίων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπαγγελ-
λόμεθα ὅτι θὰ σχηματίσωμεν στρατόν.

Ὁ ΠΑΠΑΓΑΛΛΟΣ.— Κύριε πρόεδρε, δὲν ὑπάρ-
χει ἀπαρτία.

(Ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος. Ἡ Βουλὴ ἐν
ἀπαρτίᾳ).

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ.— Συζητοῦμεν περὶ Μακεδονίας.

Ὁ ΠΑΠΑΓΑΛΛΟΣ.— Κύριε πρόεδρε, δὲν ὑπάρ-
χει ἀπαρτία.

(Ἀναγινώσκεται κτλ.)

Ὁ ΠΡΟΕΔΡΟΣ.— Συζητοῦμεν νόμον περὶ ἐκ-

τελέσεως σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος, μεταρρυθμίσιν
τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, σχέδιον νέου Ποιν. Νό-
μου, νόμους πρὸς προστασίαν τῶν ἐργατῶν.

Ὁ ΠΑΠΑΓΑΛΛΟΣ.— Κύριε πρόεδρε, δὲν ὑ-
πάρχει ἀπαρτία, δὲν ὑπάρχει ἀπαρτία, δὲν ὑπάρχει
ἀπαρτία, παρτία, ἀρτία, ρτία, α, κ...

Ἐνας τέτιος Παπαγάλλος δὲ θῆελαφτε τόσο
τὸ ἔθνος ὅσο τὸ βλάπτουν οἱ διακόσοι τόσοι κεινο-
βουλευτικοὶ λύκοι μας.

ΚΕΙΝΟ

ποὺ δὲν τὸ κατάφερε νὰ κάνει ἡ Βουλὴ, νὰν τὸ κά-
νει μεθαύριο στὶς ἐκλογές ὁ Λαὸς, κι ὅπου δεῖ τὴν
κάλην ἀξιωματικὴν νὰν τὴ γιομίσαι μαῦρα.

Αὐτὸ δὲν τὸ λέμ' ἐμεῖς: τὸ εἶπανε δυὸ τρεῖς
φημερίδες. Ἐμεῖς μοναχὰ ποὺ τὸ γράφουμε — καὶ
γράφοντάς το ρωτᾶμε μὲ σεβασμὸ κείνες ποὺ τὸ
φανταστήκανε.

— Πῶς ζητᾶτε ἐτσι μονομιᾶς νὰ ζυπνήσει ὁ
Λαὸς καὶ νὰ νιώσει τὴν καταντίᾳ του; Μήπως σεις
οἱ ἴδιες οἱ φημερίδες τόσο χρόνια δὲν τὸν ποτίζετε
τὸ κομματικὸ χάσις καὶ δὲν τὸν ἀποκουτίζατε;

Κι αὐριο, ὅπως καὶ χτές, πρόσωπα θὰ ψηφίσει
ὁ Λαὸς κι ὄχι ἰδέες. Γιὰ ἰδέα ποτὲ δὲν τοῦ μι-
λήσατε παρὰ μοναχὰ γιὰ κόμμα. Καὶ νὰ ξέρετε
καὶ τῆλλο, μὴν τοὺς παραφουρρίζετε τοὺς ἀξιωμα-
τικούς μας μήπως καὶ τὸ βαρέσουν πείσυχ καὶ κα-
τεβῶνε μεθαύριο ὅλοι στὶς ἐκλογές! Καὶ τότε τὰ
κουβεντιάζουμε. Ἀντὶς εἴκοσι τριάντα, μπορεῖ ὁ
Λαὸς νὰ στείλει στὴ Βουλὴ ὅλο ἀξιωματικούς, καὶ
τοὺς διακόσους τόσοις βουλευτάδες του.

ΚΑΙ

κάτι ποὺ δὲν εἶναι καθόλου δύσκολο νὰ γίνει. Ἀς
ποῦμε πὼς πιτυχαίνει μεθαύριο, ποὺ θὰ πιτύχει,
στὶς ἐκλογές ὁ κ. Δεγλερὲς καὶ πὼς πιτυχαίνουνε
κι ἄλλοι ἑκατὸ ἢ ἑκατὸ πενήντα ἀξιωματικοί. Ἀς
ποῦμε, πὼς ὁ κ. Δεγλερὲς ἢ ὁ κ. Κυρίλκος ἢ ὁ κ.
Κυρίκος ἢ ὁ κ. ὁποιοσδήποτε ἀξιωματικὸς σχημα-
τίζει Ὑπουργεῖο, κι ἀφοῦ θᾶχει τὴν πλειοψηφίαν
ὑποβάλλει νομοσχέδιο καὶ ζητᾶ νὰποκλειστοῦν ἀπὸ
τὴ Βουλὴ ὅσοι δὲν εἶναι ἀξιωματικοί. Ἀφοῦ τόσα πη-
ράξενα γίνονται στὴν εὐτυχισμένη χώρα μας, θαρρεῖτε
γιὰ δύσκολο νὰ γίνει κι αὐτό, ποὺ εἶναι δὲ καὶ φυ-
σικώτατο;

δὲ βγήκε ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ στὶς παρές οἱ χω-
ριάτες εἶτανε συνθησιμένοι νὰ τὸν βλῆπουνε καὶ
τὸν ὑπόφερναν ὥσάν κακὸ ἀνχπόφεχτο. Μοναχὰ ὁ
Ντίκης ὁ Ἀφέντης εἶχε κάποια ἐπίδραση πάνω του.
Ὁ Μοργκάτς δὲν εἶχε καμιά ὁμοίότη μὲ τὸ σύν-
τροφό του τοῦχανε δώσει αὐτὸ τὸνομα ἄδικα, γιατί
δὲν ἐπαίξε τὰ μάτια, ὅπως θέλει τὸ παρατσούκλι
νὰ πῇ, μὰ στὴ Ρουσία παίρνουνε τέτοιον κατήφορο
στὰ παραβγάλματα, ποὺ πολλές φορές κολᾶνε σ'
ἀνθρώπους ὅποια τύχει κι' ἄς μὴν ἔχουνε καὶ κα-
μιά σκέψη.

Ὅσο κι' ἐν πάσῃσιν, ρωτῶντας, νὰ μάθω τὰ
περασμένα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, πολλές ἐποχές
ἀπὸ τὴ ζωὴ του μοῦ μέινανε τέλεια ἄγνωρες, μὰ
μοῦ φαίνεται πὼς καὶ οἱ πατριῶτες του ἀκόμα δὲ
θὰ ξέρουνε περισσότερ' ἀπὸ μὲνα. Ἐμαθα πὼς εἶτανε
μιά φορὰ ἀμαζᾶς σὲ μιά γριά κυρία καὶ πὼς μιά
μέρα τόχε σκάσει μαζί μὲ τ' ἀμαζῆ.

Μὰ δὲν ἄργησε νὰ γνωρίσῃ τὰ βάσανα τῆς πλα-
νούμενης ζωῆς καὶ σὲνα χρόνο γύρισε κ' ἔπεσε στὰ
γόνατα τῆς κυρᾶς του. Ὑστερ' ἀπὸ πολλὰ
χρόνια παραδειγματικῆς ζωῆς τὸ σφάλμα του λη-
σμο ἤθηκε κι' ὄχι μόνο, μὰ κέρδισε καὶ τὴ συμπά-
θειαν τῆς γριᾶς ποὺ τὸν ἔκαμε ἐπιστάτη. Ἀφοῦ πεί-
θανε ἡ κυρά του, βρέθηκε, κανένας δὲν ξέρεῖ πὼς

γίνηκε αὐτό, λεύτερος ἀπὸ τὴ δουλιὰ καὶ τὸν γράψανε
στὸν κατάλογο τῶ χωριάτων σὰ γεωργό. Ρίχτηκε
στὸ ἐμπόριο καὶ κατάφερε σὲ λίγον καιρὸ νὰ συνάξῃ
κάποιο βίό. Εἶναι μετρημένος ἄνθρωπος, ποὺ ὅ, τι
κάμῃ θὰ τὸ ὑπολογίσῃ καλὰ πρῶτα, ἐτσι ποὺ νὰ
γυρίξῃ πάντα στὸ σφύρο του. Εἶναι προσεχτικός
καὶ τολμηρὸς σὰν τὴν ἀλουσιῶ, πολυλογᾶς σὰ
γριοῦλα, δὲν τοῦ παραπέφτει ποτὲ λόγος καὶ ἀναγ-
κάζει τοὺς ἄλλους νὰ μολοῖσουνε τὸ πούθειαν νὰ
κρύψουν. Δὲν περιγελάει τοὺς παλαβοὺς ὅπως κά-
νουνε τόσοι ἄλλοι: οἱ λεπτὲς καὶ διαπεραστικὲς του
ματιές ξέρουνε νὰ βλέπουν ὅλα, δίχως νὰ τὸ δεί-
χνουνε. Μὲ δυὸ λέξεις: εἶν' ἕνας σωστὸς παρατη-
ρητής.

ὄντας καταπιάνεται μιά δουλιὰ, τὸν φοβάσαι
μὴ χάσῃ, ὥστόσο τὴν κυβερνάει τόσο πιδέξια ποὺ
στὸ τέλος κερδίζει καὶ μὲ τὸ παραπάνου. Εἶν' εὐ-
τυχισμένος, μὰ πιστίζει στὰ σημαδιακὰ καὶ στὰ
μάγια. Δὲν τὸν σκοτίζει, ποὺ δὲν τὸν πολυαγα-
πᾶνε στὸ χωριό. Φχαριστιέται σὲ μιὰν ἐχτίμησιν.
Ἐχει ἕνα παιδί μονάκριβο ποὺ τὸ ἀνατρέφει ὁ ἴδιος.

— Γιὸς τοῦ πατέρα! Ἀπαράλλαχτος! Λένε οἱ
γερόντοι, ὅταν τὰ βράδια καθισμένοι μπρὸς στὰ σπί-
τια τους μιλᾶν γιὰ τούτα-κεῖνα.

Ὁ Γιάκας ὁ Τοῦρκος κι' ὁ ἀργολάβος δὲν εἶ-

τανε καὶ τόσο ἀξιοὶ νὰν τοὺς προσέξῃς. Τὸν πρῶτο
τὸν λέγανε Ὁθραῖο γιατί' εἶτανε ἡ μάνα του τέ-
τοια. Εἶταν ἀρτίστας, μὰ ἡ χρεία τὸν ἔκανε νὰ
δουλεῖ σὲ μιά φάμπρικα χαρτεῖν.

Ὁ ἀργολάβος θᾶτανε νοικοκυρόπουλο, ὅπως
λένε, καὶ εἶχε τὸ ἀποφασιστικὸ ὕψος καὶ τὴ λευτε-
ροτροπιὰ, ποὺ παρατηρᾶμε στοὺς ἀνθρώπους τῆς τά-
ξης αὐτῆς. Ὁ πὶὸ ποὺ σταματοῦσε κι' ὁ πὶὸ πε-
ρίεργος εἶτανε ὁ Ντίκης—Ἀφέντης. Σὰν τὸν παρα-
τήρας ξιππαζόσουνε μὲ τὴ σκληρὰ ποὺ ἀπλώ-
νονταν σ' ὅλο του τὸ κορμί. Μιά γειὰ Ἡρακλῆ,
Ἡρακλῆ λαξεμένου πάνω σὲ μιά δρυ μὲ τὸ τσε-
κούρι, μὰ σ' αὐτὴ τὴ δρυ ῥεῖ ζωὴ γιὰ δέκα ἄντρες.
Καὶ μὲλο τὸ χοντροκομμένο του ἐξωτερικό, ἔχει τὴ
χάρη του, κι' ἴσως ἡ χάρη αὐτὴ νᾶναι ἡ συναίσθησις
τῆς δυνάμεως του.

Εἶναι δύσκολο νὰ κρίνῃ κανεὶς, μὲ τὴν πρώτη
ματιὰ, ποιᾶς τάξης ἄνθρωπος εἶν' αὐτός. Οὔτε νθεο-
ρόβης εἶναι, οὔτε κανένας ἀρχοντας δίχως ἀρχον-
τίαν μὴν εἶναι νοικοκύρης, συγγραφέας, κάποιο ζαι-
ρετικό πλάσμα τέλος πάντων; Μιά καλὴ μέρα ἔ-
φτασε στὴν ἐπαρχία κ' εἶπανε τότες πὼς εἶταν
ἀπομαχος ὀντόνορετς, μὰ τίποτε δὲν εἰδείνε πα-
ρόμοιο πράγμα. Ἀκόμα δὲν ἤξερε κανένας πὼς ζοῦσε.
Δὲν ἔκανε καμιά δουλιὰ κι' ὥστόσο ποτὲ δὲν τοῦ

ΓΙΑΤΙ

νά μὴ γίνουν οἱ ἐκλογές μαζί με τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες; Τόσο τὸ καλὺτερόν μάλιστα, ἀφοῦ ἔτσι θὰ μπορούσαμε νὰ παρουσιάσουμε στοὺς ξένους ἕνα γλέντι καθαρὰ Ῥωμαϊκόν, ἃ θέλετε ἀκόμα κ' ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴν μας ζωὴν, ἀφοῦ ἴσαμε σήμερον μόνον τίς ἐκλογές μας καλλιεργήσαμε μ' ἐπιμέλεια καὶ μόνον γι' αὐτὲς μπορούμε νὰ καμαρώνουμε.

Νὰ κρατήσουμε τὴν προγονικὴν παράδοσιν μὴ νὰν τῆς δώσουμε καὶ τὴ δικήν μας χρωματίαν. Πάντα περισσότερο θὰ φιγουράρουμε τοὺς ξένους μεθαύριο ἢν τὸ ἀρχαῖον Πένταθλον τοὺς τὸ παρουσιάσουμε στὸ Στάδιον Ἐξαθλον, χώνοντας σ' αὐτὸ καὶ τὴν ἐκλογικὴν πάλην.

Οὔτε μπροστὰ λοιπόν, οὔτε ὕστερ' ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες οἱ ἐκλογές, ἀλλὰ μαζί. Αὐτὸ ὑπαγόρευε ὁ ἐθνικὸς μας ἐγώτισμός.

ΟΙ ΑΕΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

πολεμήσανε παληκαρήσια μέσα στὴ Βουλὴν, καί... μὲ σκέδιο. Κ' ἔτσι ἱκανοποιήθηκαν γιὰ τὸν πόλεμον τοῦ '97 ποὺ τοὺς τὸν καταλογίζουν οἱ κακόγλωσσοι πὼς τὸν κάνανε δίχως σκέδιο.

Ἄμυνα μιὰ φορὰ κι αὐτὴ, κι ἄμυνα πρώτης σειράς, μὲ ὅλους τοὺς κανόνες τῆς νεώτερης πολέμικης τέχνης. Κρεῖμα μοναχὰ ποὺ στὴ μάχην τῆς Δευτέρας δὲν παρευρεθήκανε καὶ οἱ πολεμικοὶ ἀνταποκριτὲς τοῦ ξένου τύπου. Θὰ θαμάζανε τοὺς καπετάνιους μας καὶ θὰ γράφανε κανένα καλὸ λόγο γι' αὐτούς, ἀφοῦ στὸ '97 μᾶς κατακοροιδεῖσαν.

Τὸ εἶπαν καὶ οἱ ἴδιοι, οἱ ἀξιωματικοὶ μας μαθίς, μὲ τοὺς πηχιαρικοὺς λόγους τους, πὼς ἢ στὸν πόλεμον κερδίζει κανεὶς τὰ γαλόνια του ἢ στὴ Βουλὴν τὸ ἴδιο κάνει. Τώρα τίποτ' ἄλλο δὲ μένει παρὰ νὰρθεῖ στὰ πράγματα ὁ Ράλλης νὰ προβιβάσει καὶ νὰ παρασημοφορήσει ὅσους ἀντραγαθήσανε στὴ μάχην τῆς Δευτέρας.

Οἱ κ.κ. Δεγλερές καὶ Κηρίκος σίγουρον τὸν ἔχουνε τὸν προβιβασμό. Αὐτοῦ καταντήσαμε.

λείπανε παράδες ἀπ' τὰ χέρια. Δίχως ἔγνοια γιὰ κανένα, ζοῦσε στὴν ἡσυχίαν του δίνοντας ἀπὸ καμιά φορὰ δρμήνιες, ποὺ πάντα ἀκολουθοῦσαν.

Ἡ ζωὴ του εἴτανε ἀγνή, ἔπινε πολὺ λίγο, μὰ εἶχε μανία γιὰ τὸ τραγοῦδι.

Μ' ἄλλα λόγια αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἴταν μυστήριο. Φαίνονταν νὰ κλείνῃ μέσα του μιὰ γιγάντια δύναμις, μὰ ἔμεινε σὲ μιὰν ἀπόλυτη ἡσυχίαν, γιὰτὶ κάποιο κρυφὸ προαίτημα τοῦλεγε πὼς ἂν δὲ τὴν συγκρατοῦσε, αὐτὴ ἡ δύναμις μπορούσε νὰ συνεπάρῃ ὅ,τι ἔβρισκε, ἴσως ἀκόμα καὶ κείνον ποὺ τὴν κατέχει.

Θὰ τὸ ἤξερε ἀπὸ πείρα αὐτὸ, λογιᾶζω. Μὰ κεῖνο ποὺ μοῦκανε τὴν μεγαλύτερη ἐντύπωση, εἶναι ἡ τρυφεράδα τῆς ψυχῆς του, πὼς ἐνώνουνταν τόσο μὲ τὴ φυσικὴ του σκληρότην. Ποτὲ μου δὲν ἀπάντησα παρόμοιον ἀντίθεσιν.

Μὰ ἄς γυρίσουμε στὴ στιγμὴ ὅπου ὁ ἀργολάθος στέκεται στὴ μέση τῆς κάμαρας. Ἐκλείσει λιγάκι τὰ μάτια κι' ἀρχίνησε τὸ τραγοῦδι μὲ φωνὴ τοῦ λάρυγγα, ποὺ δὲν εἴτανε δυσάρεστη, μᾶλλον ποὺ δὲν εἴταν καὶ πολὺ καθάρια. Ἐπαιξε στὰ χέρια του τὸ ὄργανον ὅπως στριφογυρίζει κανεὶς ἀπόλες τίς μερὶς ἕνα ὁμορφὸν διαμάντι στὸν ἥλιον· πότε ἀκούγες ἀνάλαφρες καὶ ψιλὲς νότες, σὰ σταλαγματίες καθάρου νεροῦ· βροχὴ πέφτανε κοπαδιαστὰ οἱ ἀστραφτε-

ΤΟ ΠΑΡΑΜΙΛΗΤΟ

Παραμιλάει ἡ ὁρρωσὴ
Ποῦ θέρμην ἔγνε ψαίνει
Καὶ λέει, πὼς ἄλλον ἀγαπᾷ
Ἡ ἀρραβωνιασμένη.

Κι ὁ νῦν ποῦ ὥς τώρα δέρονταν
Κι ὁλο παρακαλοῦσε
Γιὰ τὴν ὕγιάν τῆς ὁμορφῆς
Ποῦ ταῖρι του ἐποθοῦσε,

Νιώθει μαχαῖρι στὴν καρδιά
Κ' ἡ ζήλια του εἶναι τόση,
Ποῦ λέει καὶ μὲ τὸ χέρι του
Νὰ τὴν θανατώσῃ.

ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μιτυλήνης).

Ε'.

Μιὰ φορὰ εἴταν ἕνα παληκαρὶ κ' ἤθελε νὰ πάρῃ μιὰ γυναῖκα ποῦ νὰ μὴν τὴν ἔχη δεῖ κανεὶς, οὔτε νὰ τὴν ἀγγίξῃ. Ἐπῆρε λοιπόν μιὰ μικρὴ κοπελλοῦδα κ' ἔκαμε ἕνα παλάτι καὶ τὴν ἔβαλε μέσα, καὶ τὴν ἀνάθρεψε μοναχὸς του. Ὑστερὰ τὴ στεφανώθηκε, καὶ ζοῦσαν κομμάτι καιρὸ πολὺ ὁμορφα. Μιὰ μέρα παγαίνει μιὰ γριὰ καὶ τῆς λέγει· ὦ κόρη μ', δὲν εἶναι κρεῖμα ἔτσι ὁμορφὴ ποῦ εἶσαι νὰ κάθῃσαι κλεισμένη νὰ μὴ βλέπῃς κόσμον οὔτε νὰ σὲ βλέπῃ κανεὶς; Ἐδῶ ἀντικρὺ στὸ δικό σας παλάτι εἶναι ἄλλο ἕνα κ' ἔχει μέσα ἕνα βασιλόπαιδον ποῦ δὲν εἶναι ἡ ὁμορφιά του πούβεται, καὶ θέλει πολὺ νὰ σὲ δῇ, ποῦ ἔκινε γιὰ τὴ μορφὴ σου. Ἐβγα, καημένη, νὰ σὲ δῇ. Πὼς νὰ βῶ, λέγει ἡ κοπέλλα, ποῦ δὲν ἔχει ἀπὸ καὶ παναθῦρι, κι ὁ ἀντρας μου δὲν ἀφίνει νὰ μὲ δῇ κανεὶς. Ἐγώ, κόρη μ', λέγει ἡ γριὰ, νὰ σὲ πῶ τί νὰ κάνῃς. Ἀπ' τὸ δικό σου τὸ παλάτι ὡς τὸ δικό του ν' ἀνοίξουμε ἕνα λαγοῦμι νὰ μπαίνῃς μέσα καὶ

νὰ βγαίνῃς ἴσια μέσα στὸν ὄντα του. Καλὰ λέγει, εἶπε ἡ κοπέλλα. Πιάνουν λοιπόν μαστόροι, κάνουν τὸ λαγοῦμι κρυφὰ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, ἔμπαινε αὐτὴ μέσα, ἐπῆγαινε στοῦ παλληκαριοῦ τὸν ὄντα, ἵτην ἔβλεπε αὐτὸς καὶ θαμάζε τὴ μορφὴν τῆς. Ἀγάλια γάλια τᾶσιαξαν μαζί, καὶ συμφωνήσαν νὰ στεφονωθοῦν καὶ νὰ φύγουν ἀπ' τὴ χώρα ἐκεῖνη. Ἀρχισε λοιπόν ὁ γάμος, κ' ἡ νύφη ἐπῆγαινε ἀπ' τὸ λαγοῦμι τίς ὥρες ποῦ ἔλειπε ὁ ἄντρας τῆς, καὶ καθίζε στὸ νυφοστόλι. Καὶ τὴν ὥρα ποῦ ἤξερε πὼς θὰ πάγῃ ὁ ἄντρας τῆς στὸ παλάτι, ἔφευγε καὶ βρίσκονταν στὸ παλάτι μέσα. Μιὰ μέρα ἔκινε ὁ ἀντρας τῆς πὼς παντρεύεται ὁ γείτονάς του τὸ βασιλόπαιδον, κ' εἶπε· Ἄς πάγω κ' ἐγὼ νὰ δῶ. Σηκώνεται, πηγαίνει, καὶ βλέπει τὴ νύφη μ' ἀπορία. Ἐπειτα τρέχει ξοπίσω στὸ παλάτι νὰ δῇ, εἶναι ἡ γυναῖκα του; Βλέπει αὐτὴ στὸ τόπο καθισμένη· γυρίζει τότε καὶ τῆς λέγει:

Σανταρόζα, Σανταρόζα,
Σὰν τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα,
Σὰν τὸ κόκκινόν σου χεῖλι,
Παίρνει ὁ βασιλὸς γυναῖκα.

Αὐτὴ δὲ μιᾶ. Πάλι πηγαίνει αὐτὸς στὸ γάμον, βλέπει τὴ νύφη, πηγαίνει στὸ δικό του παλάτι, τῆς λέγει τὰ ἴδια, αὐτὴ δὲ μιᾶ. Σὰν τέλειωσε ὁ γάμος ἐπῆρε ὁ γαμπρὸς τὴ νύφη κ' ἔφευγαν μὲ τὸν ἀραμπᾶ. Τοὺς κατεβόδωνε ὁ κόσμος, τοὺς κατεβόδωνε κι αὐτὸς μαζί, χωρὶς νὰ ξέρῃ πὼς ἡ νύφη εἴταν ἡ γυναῖκα του. Σὰν πῆγε στὸ παλάτι κ' εἶδε πὼς ἔλειπε ἡ γυναῖκα του, τότε τὰ κατὰλαβε κ' ἐκλαίγει καὶ δέρονταν καὶ μετάνιωμε ποῦ τὴν εἶχε κλεισμένη ὅσο ποῦ μαῦρισε τὸ ματι τῆς καὶ τοῦ τᾶψτιαζε ὅλα κείνα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

(Στὸν κ. Μυσικοζώην ποὺ ἀνακάλυψε τὸ
«Μυσικὸ τῆς Ζωῆς»).

Πόλος, Ζωὴ καὶ Θάνατος,
καὶ Λογικὴ καὶ Τρέλλα
κι ἀπὸ τὸν Πόλον ἐρχομαι
καὶ στὴν κορφή κανέλλα.

Γ. ΠΕΡΙΠΛΟΚΑΔΗΣ

ρές καὶ λεπτὲς μελωδίες, καὶ οἱ μεγαλόπρεπες νότες τοῦ ὄργανου. Κατόπι σταματοῦσε καὶ ὕστερ' ἀπὸ μικρὲς πάυζες, ποὺ μόλις τοῦδιναν καιρὸ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοήν του, ξανάρχιζε μὲ τόση γοργότη ποῦ τὴν ψυχὴν σου τὴν ἔχανες.

Ἐνῶν ντιλετάντη θὰ τὸν συνείπαρνε μιὰ τέτοια φωνή, μὰ ἕνας Γερμανὸς θὰ τὴν ἔβρισκε ἀνυπόφερτην.

Εἴτανε τενόρος ἀλαφρὸς, ἕνας *tenore di gracia* ρουσσικῆς. Χρωμάτιζε τόσο πολὺ καὶ τὴν ἐστόλιζε μὲ τόση τρελλὰ γκρουπέττα τὴν ῥομάντσα, ποῦ τοῦ κάκου πάσκιζα νὰ καταλάβω τί λέει· ξεχώρισα ὁμῶς αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Μιὰν ἄκρη γῆς θὰ νὰ δουλέψω
Γιὰ τὴν ἀγάπην μας, πουλί μου,
Καὶ λουλουδάκια θὰ φυτέψω
Γιὰ τὰ μαλλιάκια σου, πουλί μου.

Ὁ ἀργολάθος ἤξερε καλὰ πὼς εἶχε νὰ κάνῃ μ' ἀνθρώπους ποὺ ξέρονε, καὶ γιὰ τοῦτο ἔβαν' ὅλα του τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ συγκινήσῃ τὸ ἀκροατήριον. Καὶ τὸ πέτυχε τέλεια ὄντας, σὲ μιὰ σκάλα ψηλῇ, ἀνέβηκε ἀπὸ τὴ φωνὴν τοῦ βαρύντονου στὴ φωνὴν τοῦ τενόρου. Ὁ Ντίκινς—Ἀφέντης καὶ ὁ Ὀμπάλτίνης δὲν μπόρεσαν νὰ κρατηθοῦν καὶ ξεφώνησαν μὲ θαυμασμό.

— Ἀίντε! ἀκόμα ὑψηλότερα, παλληκαρὸ μου δὸς του!

Ὁ Νικόλας καθισμένος μπρὸς στὴν μπαγκκα του, κουνούσε τὸ κεφάλι του μὲ τρόπο φχαριστημένου ἄνθρωπου. Ὁ Ὀμπάλτίνης βᾶσταγε τὸ χρονοὶ κι' ἐκουνούσε νανουριστὰ τοὺς ὤμους του.

Ἐθαρρεμένος ὁ βερτουόζος ἔβγαλ' ἕνα κομμάτισμα, σπαρμένο μὲ τρελλὰ, λαρυγγισμούς. Εἴταν ἕνας καταρράχτης ἀπὸ διαμαντένιους ἤχους ὅσο μὲ τὴ στιγμὴν ποῦ ἐξαντλημένος, ἔριξε τὸ κεφάλι πίσω βγάζοντας μιὰ στερνὴ φωνή. Ὅλο τὸ ἀκροατήριον ἀποκρίθηκε μὲ χεροκροτήματα, συνεπαρμένο. Ὁ Ὀμπάλτίνης χούμηξε ἐπὶ λαϊμόν του καὶ τὰ μακροῦλὰ κοκκαλιάρικα μπράτσα του τόνε περικυκλώσανε καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πνίξουνε τὸν τραγουδιστὰ. Τὰ χοντρομούτρα τοῦ Νικόλα σκεπάστηκαν ἀπὸ μιὰ παλληκαριοῦ κοκκινάδα καὶ ὁ Γιάκας ἔσκουζεν ὡσὰν τρελλός.

— Ἄ! Ὁ παλληκαρὸς! Τραγοῦδι μιὰ φορὰ! Ὁ γείτονάς μου, ὁ κουρελιάρης χωριάτης, χτύπησε τὸ τραπέζι μὲ τὴ γροθιά του λέγοντας·

— Μωρ' τραγοῦδι π' ἀνάθεμα τὸ γονιό του! Κι' ἔφτυσε καταγῆς.

— Πὼς μᾶς καλοκάρδισες, ἔσκουζε πάντα ὁ Ὀμπάλτίνης, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἀκόμα λεύτερον τὸν

ΣΤΙΧΟΙ

(Victor Hugo)

Αὔριο πρωί, τὴν ὥρα π' ἀσπρίζουν οἱ κήμποι,
Θά φύγω. Βλέπεις, τὸ ξέρω, πὼς ἐσύ μὲ προτρέπεις.
Θ' ἀνεβῶ τὸ βουνό, θά περάσω τὸ δάσος,
Δὲν μπορῶ πιά μακριά σου νὰ μένω.

Θά περπατῶ μὲ τὰ μάτια στὶς σκέψεις μου μέτα
Χωρὶς γύρω νὰ βλέπω, δὲ θ' ἀκούω φωνή,
Σκεφτικός, ἀγνώριστος, μόνος, σκυμμένη τῇ ράχη,
Σταυρωμένα τὰ χέρια. Κ' ἡ μέρα μαύρη νύχτα θὲ νῆ
[ναί γιὰ μέ.]

Μήτε τὸ χρυσίφι θά ἰδῶ ποῦ σκροπάει τὸ δελτί,
Μήτε τὰ παννιά, ποῦ μακριὰ στὸ Ἀρπλὲρ κτεβαίνουν,
Κι ὅταν θά φτάσω στὸν τόρο σου ἀπίνου, θά βάλω
Ἐνα μπουκέτο ἀπὸ γλῶττ' ἡλιώδη, καὶ δεντρούλακι ἀνθι-
[σμέιο.]

ΙΟΥΛΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Η ΠΡΕΤΣΙΟΖΑ

Ἡ «Πρετσιόζα» τοῦ Βασιλικοῦ δράμα, βέβαια δὲν εἶναι, οὔτε καὶ ἔργο μὲ φιλολογικὴ ἀξίωση. Ἐνα κοινότατο ρωμαντικὸ παραμῦθι γεμάτο ἀνότητες σκη- νές, φορτωμένο ψευτοπεριπάθεια καὶ τὰ τέτοια. Ὁ λοφάνερο πὼς εἶναι καμωμένο ἐπίτηδες γιὰ λιμπρέ- το ὅπερας, μπορεῖ κι' ὁπερέτας. Τὸ μπάσιμο τῶν Ἀτσιγγάνων στὴν πρώτη πράξη, τὸ τραγοῦδι τῆς Πρετσιόζας καὶ τοῦ χοροῦ, καὶ γενικὰ ἡ θέσις τῶν προ- σῶπων—τὸ πὼς κουνιούνται στὴ σκηνή καὶ τὸ πὼς μιλοῦνε—δείχνουν πὼς τὸ δράμα ξεσηκώθηκε ἀπ' τὸ μελόδραμα. Κρῖμα ποῦ μουσικός δὲν εἶμαι γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ἐχτιμήσω τὴν τεχνικὴν ἀξία τῆς μουσι- κῆς τοῦ Weber καὶ τὴν ἐχτέλεσίν της ἀπ' τὴν ὀρ- χήστρα τοῦ θεάτρου, ὑποθέτω ὅμως πὼς κι' ὅσοι εἰ- δικοὶ τὴν ἄκουσαν δὲ θῆμεναν καὶ πολὺ φχαριστη- μένοι. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξει νὰ κατηγορήσω τοὺς μου

σικούς ποὺ ὁπωσδήποτε καλὰ τὰ κατάφεραν, πολὺ περσότερο τοὺς κατημένους τοὺς ἡθοποιούς ποὺ ὅσο κι' ἂν γυμνάστηκαν δὲν μποροῦσαν καὶ νὰ μασκαρευ- τοῦν σὲ τενόρους καὶ μπαλαρίνους. Ὁ λόγος εἶναι πὼς τέτοια ἔργα γιὰ νὰ πετύχουνε χρειάζονται μέσα τεχνικὰ πολλὰ καθὼς καὶ πλούσιο προσωπικὸ μπαλαρίνες, τραγουδίστρες κτλ. Ἰδέα μας ὅμως εἶ- ναι πὼς καὶ τέτοια ἔργα, βρίσκονται ἔξω ἀπ' τὸ προορισμὸ ἐνὸς δραματικοῦ θεάτρου.

Μὰ ὅ,τι κι' ἂν πῇ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ δαιμόνιο αὐτὸ τοῦ Βασιλικοῦ ποῦ λέγε- ται Οἰκονόμου. Σκηνοθεσία σὰν τῆς δευτέρας πρά- ξης, Ρωμαϊκὴ σκηνὴ δὲ μεταεῖδε κι' οὔτε γιὰ χρόνια πολλὰ ἴσως ἀκόμα θά μπόρῃ νὰ δῇ ἀπ' ἄλλα χέρια. Τὸ ζήτημα τῆς σκηνοθεσίας ὅσο κι' ἂν ἄλλοι τὸ βρίσκουν ἀσήμαντο, εἶναι σπουδαιότατο γιὰτὶ ὄχι μονάχα βοηθεῖ στὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, μὰ εἶναι καὶ τὸ ἄλφα τῆς τεχνικῆς μόρφωσης τοῦ κοινοῦ. Στὸν Οἰκονόμου ἔπειτα χρωστᾶται τὸ θέατρο καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῶσαν καὶ τῶσαν ἡθοποιῶν καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴ μοναδικὴ πρωτοχινίτρα τῆς τρα- γωδίας δεσποινίδα Κοτοπούλη.

*

Γι' αὐτὴ ἀκριβῶς κάποιος μούλεγε πὼς στὸ ρόλο τῆς Πρετσιόζας εἴτανε μιὰ μεγάλη ἀνορθογραφία. Συφώνησα μὰζι του, μὰ θά εἴμουνα ὑπερβολικὰ ἄδι- κος ἂν δὲν προσπαθοῦσα νὰ τὴ δικαιολογήσω. Τὸ κο- ρίτσι αὐτὸ μὲ τὴ σοβαρὴ μελέτη του ποῦ τόσο με- τρημένα καὶ φρόνιμα φανερώνεται καὶ μὲ τὴν ξεχω- ριστὴ τέχνη της εἰδείξε πὼς ἔχει τὴ φωτιά τῆς με- γάλης τραγωδίας. Ἀς τὴν ἀφήσουν λοιπὸ στὴ κλίσιν της κι' ἂς μὴ δοκιμάζουμε νὰ τῆς φορτώουν ρόλους δλωσδιόλου ἀταίριαχτους· χάρη παριζιάνικη μαζὶ κ' ἰσπανιόλικα νάζια καὶ τσακίσματα πριμαν- τόνας, διάπλαση κορμιοῦ τέτοια καὶ γλύκα φωνῆς, ἢ πεταχτάδα τσιγγάνικη, χαρίσματα δηλαδὴ ὅλα τῆς Πρετσιόζας δὲν τὰ εἶχε. Θά μοῦ πῇτε καὶ σὲ ποιὸν ἄλλην βρίσκονται; Μήπως ξέρω; Κάλλιο ὅμως νὰ βάζανε μιὰν ἄλλην ποῦ θά περνοῦσε ἀπαρατήρητη παρ' αὐτὴ ποῦ γνωστότατη εἶναι καὶ γιὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ἄκουσε τόσες ἄδικες κρίσεις. Αὐτὰ τὰ λέω γιὰ νὰ μὴ πάθει ὅ,τι παθαίνουν οἱ περισσότεροι Ρωμιοὶ θεατρίνοι ποὺ νομίζουν πὼς ἂν πετύχουν σ' ἓν εἶδος μποροῦν ὕστερα ὅλα νὰ τὰ καταπιαστοῦνε. Οἱ ἄλλοι ἡθοποιοὶ ἀρκετὰ καλοὶ—μάλιστα δ κ. Ζάννος καὶ ἡ κ. Φύρστ. Ἐξαίρεση ἔκανε καὶ ὁ κ. Λούης ποῦ καθὼς

κι' ἄλλοτες γράψαμε γιὰ ἄξεν-πρεμιέ» δράματος δὲν κάνει καθόλου. Ὁ κ. Μέγγουλας νομίζουμε πὼς εἶναι γιὰ τέτοιους ρόλους πολὺ καλῆτερος.

Ἡ μετάφρασις ἐκλεχτή, σὰν ὅλες τὶς μετάφρα- σεις τοῦ Χατζόπουλου, ἂν καὶ σὲ πολλὰ πρᾶ πολλὰ μέρη κάποιος φαίνεται καθαρὰ βουδάνος, ἀνακατενό- μενος στὸ Βασιλικὸ, ἔβαλε καὶ παρὰβαλε τὴν οὐρί- τσα του.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΓΕΡΜΑΤΑ

Κι' ἀπ' τὰ χλωμά λιογέρματα
Κάπια φωνὴ τριγύρω
Μοῦ φάνταξε καὶ μοῦψαλε
Μιὰ πλάση μακρινή,
Καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐπόθησα
Κ' ἐγὼ κάπου νὰ γείρω
Ἴσως σὲ χρυσοσύγνεφα
Ποῦ ἐστεῖλαν τὴ φωνή.

Καὶ ταξιδεύτρα τ' ἀπειρουν
Τ' ἀκολουθᾷ ἡ ψυχὴ μου
Ξεφεύγοντας μου σύγκαιρα
Μὲ τὴ γοργὴ ματιά,
Καὶ φτάνει τα καὶ χάνεται
Μέσ' ἀπ' τὴ συλλοή μου
Στὴν πέρα χρυσοπλούμιστη
Καὶ διάφανη γενεά.

Μὰ γέρνουν κι ὅλο ἡσυχάζονται
Σὲ μιὰ θαμπὴν ἀχνάδα
Τ' ἀταίριαστα ὀριόσύγνεφα
Βουλιάζοντας μακριά,
Καὶ γέρνει πάλι ἀφώτιστη
Τῆς ζήσης ἡ λαμπάδα
Ἀπ' τὸ σβυστὸν ἀντήλιασμα
Στὴν ἔρημ κατοικιά.

ΝΑΞΙΠΠΟΣ

ἀργολάβο, ποῦταν σβυσμένος πιά. Ναί, ναί! Κέρδι- σες, ἔλεγε, ὁ Σάσκας δὲν εἶχε τέτοια δύναμη καὶ ξανάσφιγγε τὸν ἀργολάβο μὲ πῖο πολὺ συνέπαιρμα.

— Ἀμόλα τον μωρ' ποῦ κάνεις σὰ δαιμονισμέ- νος, ποῦ φωναζανε, μὰ δὲ βλέπεις ποῦ εἶναι κουρα- σμένος, βουβάλι, ἄσ τον! ποῦ τοῦ κόλλησες πάνω σὰν ἀλογόμυγα!

— Καλὰ, ἂς πᾶ νὰ καθίσῃ, ἀπολογήθηκεν αὐτός, θά πῖω ἐγὼ! Πλερώνει. Κερνᾶς, ἔ;

Ὁ τραγουδιστὴς ἔγνεψε ναί κι' ἔπρεσε κατακομ- μένος πὰ σ' ἓνα σκαμνί.

— Καλὰ τραγουδᾶς, κάνει ὁ Νικόλας, τονίζον- τας τὶς λέξεις του, σὰν ἄνθρωπος ποῦ γνωρίζει τὸ βάρος τῶν λόγων του, τώρα θ' ἀκούσουμε τὸ Γιάκα.

— Ναί. Τί ὁμορφα ποῦ τραγοῦδησε, τί ὁμορ- φαί φωναζεὶ ἄχαφρα ἡ Πολέχχ, ἡ γυναῖκα τοῦ τα- βερνάρη.

— Νὰ τα μας τώρα κι' ἡ κυρὰ Πολέχχ. Ποιὸς σὲ κάλεσε, κυρὰ μου; Ἀ! Ἀ!

— Σῶπα, μωρ' χαμένε, καὶ δὲν μπορούμε πιά νὰ σ' ἀκούμε! Ἐκραξ' ὁ Ντίκχης-Ἀφέντης.

— Δὲν εἶπα τίποτα, μουρμούρισεν ὁ Ὀμπανλντό- νης. — Εἶπα... μονάχα...

— Μά... σκάσει! κάνει ὁ Ἀφέντης. Καὶ γυρί- ζοντας πρὸς τὸ Γιάκα:

— Ἀρχίνα, ἀδερφε μου.

— Δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί μοῦ συμβαίνει, μὰ ἔχω κάτι τι δῶ πέρα στὸ λαϊμό, ποῦ μὲ μπουδάει...

— Ἀσε τὶς τσιγιμόνιες, κάνει ὁ Νικόλας, ξε- κουμπίσου καὶ πολέμησε νὴ τραγοῦδῆσες καλὰ σὰν τὸν ἀργολάβο.

Ὁ Γιάκας ἔμεινε λιγάκι κρατῶντας τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δυὸ του χέρια, ἔπειτα ἀγκοῦμπησε στὸν τοῖχο. Τὸ πρόσωπό του εἴταν ὡχρὸ ὡς νεκροῦ καὶ τὰ μάτια του μόλις ἀνοίχτα.

Στέναξε βαθιὰ κι' ἀρχίνησε.

Ἡ πρώτη νότα εἴτανε ἀπαλή, τρεμάμενη, θαρ- ροῦσες ἓνας ἀπόμακρος ἀντίλαλος ποῦ δὲν ξεχωρί- ζεις. Ἐκανε μιὰ παράξενη αἰσθησι.

Ἡ ἄλλη νότα εἴταν πῖο γιομάτη, μὲ περισσό- τερο θάρρος καὶ ὁ ἀρτίστας τραγοῦδοῦσε μὲ φωνὴ τοῦ κεφαλιοῦ μὲ μιὰ πιδεξιότητα ἀπίστευτη. Ἦξερε καλὰ νὰ παίζῃ τὸ ὄργανο καὶ μάλιστα στὶς ψηλές νότες εἶχε μιὰ μοναδικὴν ἱκανότη.

Μὰς συνεπῆρεν ὅλους ὅταν τραγοῦδησε τὸ λυπη- τερό τοῦτο τραγοῦδι: «Πολλοὶ 'νε οἱ δρόμοι ποῦ δ- δηγῶν σὰ δλάνθιστα λειβάδια». Τοῦτα τὰ λόγια ἔφεραν ἓνα παράξενο ἀποτέλεσμα· λίγες φορὲς εἶχ' ἀκούσει φωνὴ ἔτσι ὠραία, ποῦ τόσο καλὰ νὰ σοῦ ξανολίγῃ τὴ στιγμὴ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀπελπισίης,

τῆς γαλήνης καὶ τῆς εὐτυχίας.

Ναί! Εἴτανε ρούσσικο τραγοῦδι, μιὰ ρομάντσα, ποῦ σοῦ γέμιζε τὴν καρδιά. Λίγο-λίγο ὁ Γιάκας ἄ- ναθε κι' ἀφίνονταν στὴν ἐμπνευση τοῦ τὸν κυρίεβε καὶ ποῦ κοινωνοῦσε στοὺς ἀκροατές.

Αὐτὴ ἡ σκηνὴ μὲ ἀναθῆμισε μιὰν ἄλλην. Μιὰ μέρα θυμᾶμαι καθόμουνα, τὴν ὥρα ποῦ τὰ νερὰ τραβιόνταν: στὴν ἀκροθαλασσιὰ καὶ ποῦ τὸ κύμα σκάει μὲ κρότο. Ἐνας γλάρος μὲ ὀλόασπρες φτερούγες ἤρτε καὶ κάθησε σιμά, μὲ τὰ μάτια γυρισμένα πρὸς τὴν πορφυρωμένη θαλάσση, ἀνοίγοντας κάθε τόσο τὶς μεγάλες του φτερούγες γιὰ νὰ χαιρετίσῃ τὰ κύματα καὶ τοῦ ἡλίου τὸ δίσκο... Νὰ σὲ τί ὁ νοῦς μου φτερούγιζε, βλέποντας τὸ Γιάκα ἀκούνητο μπρο- στά μας, νὰ χύνῃ ὅλη του τὴν ψυχὴ στὴ φωνὴ του καὶ νὰ μᾶς μαγεύῃ μὲ τὶς γλυκὲς μελωδίες. Κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς βαριές νότες ἔκλεινε καὶ κάτι μεγάλο, κάτι ποῦ δὲν ξεχωρίζεις σὰν τὰ ἀ- κρουράνια τῶ στεππῶ μας. Τὰ μάτια μας ἀρχι- σαν νὰ βουρκώνουν, ὄντας ἄκουσα λυγμούς δίπλα μου.

Γύρισα τὸ κεφάλι· εἴταν ἡ γυναῖκα τοῦ Νικόλα, ποῦ κλαίει ἀκούμπισμένη στὸ παράθυρο.

Ὁ Γιάκας κοίταξε γύρω του κι' ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ ἡ φωνὴ του γίνηκε πῖο παθητικὴ καὶ πῖο ὁμορφή. Ὅλοι εἴμαστε ἀναμμένοι ἀπὸ τὸ τραγοῦδι

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

Κύριε «Νουμά»,

Ὁμορφο πρᾶμα ἡ φιλάνθρωπια καὶ εὐτυχισμένοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὴν πῆραν γιὰ ἔργο τῆς ζωῆς τους, ποὺ κοιμοῦνται καὶ ξυπνοῦν μὲ τὴν ἐγνοια αὐτῇ μονάχα. Κατὰ καλὴ μας τύχη καὶ ἐδῶ στὴν Ἀθήνα δὲν ἔλειψαν ποτέ οἱ τέτοιοι καὶ ξέρουμε ὅλοι μας πῶς ὑπάρχουν πρὸ πάντων κυρίες ποὺ δὲν ἔχουν ἄλλη δουλιὰ παρὰ πῶς νὰ κάνουνε φιλάνθρωπιες, χωρὶς νὰ λογαριάζουν ἂν θὰ τὸ μαθηδὸ κόσμος καὶ ἂν θὰ τοὺς γίνῃ ἡ σχετικὴ ρεκλαμα. Ἄλλο πρᾶμα ἀνίσως βρεθῇ κανένας φίλος καὶ τὸ βάλῃ στὴν ἐφημερίδα. Νά π. χ. ποὺ θὰ τὸ μάθαινες καὶ ἐσύ τοῦτο, ἂν δὲ σοὺ τῷγραφῶ ἐγώ; Προχτές ἤμουνα σ' ἓνα φιλάνθρωπικὸ κατὰστημα γιὰ κάποια δουλιὰ μου στεκόμουν ἀπὸξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ γραφείου καὶ περίμενα, ὅταν βλέπω τὸν πορτιέρη νὰ μπαίνει μέσα μὲ ἓνα μεγάλο μπόγο ἀπὸ χαρτιά στὰ χέρια του.

— Τί εἶναι αὐτό; ρωτᾷ κάποιος, ὁ γραμματικὸς ὑποθέτω.

— Τὰ στέλνει ἡ κ. Ζλατάνου γιὰ τοὺς ἄρρωστους.

Ἀπὸ περιέργεια παρακολούθησα τὴ σκηνὴ ἔλυσαν τὸ μπόγο καὶ ἄρχισαν νὰ ξεδιπλώνουν ἐφημερίδες ἀπὸ τὴν 1—15 τοῦ Γενάρη, κατὶ προγράμματα τοῦ Β. Θεάτρου καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλα τυπωμένα χαρτάκια.

— Ἀ! γιὰ νὰ διαβάζουν οἱ ἄρρωστοι, φαίνεται, εἶπεν ὁ ὑπάλληλος χαμογελώντας.

— Ἔτσι φαίνεται! ἀποκρίθηκε καὶ ὁ πορτιέρης.

Καὶ σκέφτηκα καὶ ἐγώ: ἡ κατημένη ἡ κ. Ζλατάνου, τί ψυχρόπνη! θυμώθηκε πῶς πολλοὶ ἄρρωστοι δὲ θὰ ξέρουν τί γίνονται τὰ πολιτικά μας, τὰ στρατιωτικά νομοσχέδια, ἡ δημόσια ἀσφάλεια καὶ τοὺς ἔστειλε μ' ὅλη τὴ φιλάνθρωπία τῆς παλιῆς ἐφημερίδας γιὰ νὰ τὰ μάθουν, ἴσως γιὰ νὰ χρησιμεύουν καὶ γιὰ... γιατρικό, γιὰ φαί, γιὰ σκέπασμα. Φαντάζομαι πόσο θὰ πονᾷ ἡ καρδιά τῆς τοῦς δυστυχισμένους καὶ θυμᾶμαι ἄθελα κάποιον στίχο τοῦ Βολταί-

του, καὶ δὲν ξέρω πῶς θὰ τέλειωνε αὐτό, ἂν ὁ τραγουδιστὴς δὲ σταματοῦσε στὸ μέσο ἀπὸ μιὰ νότα ψιλή, ποὺ ἔδωκε.

Κανένας δὲν κουνήθηκε, κανένας δὲν εἶπε λέξη, δὲν εἶμαστε πιά ἐκεῖ. Ὁ Γιάκας μὲ εἶχε ταξιδέψει σὲ καινούργιο κόσμο.

— Γιάκα, κάνει ἐπιτέλους ὁ Ντίκας-Ἀφέντης, πιθώνοντας τὸ χέρι στὸν ὦμο του. Ἐπειτα σάπασε.

Ὁ ἀργολάβος σηκώθηκε, σίμωσε τὸν τραγουδιστὴ καὶ τὸν ἀκούσαμε ποὺ μουρμουρίζε μὲ κόπο:

— Ναί... σὺ... κέρδισες...

Ἐπειτα βγήκε ἀπὸ τὴν ταβέρνα.

Μόλις χάθηκε καὶ τὸ γήτεμμά ποὺ μᾶς σκέπαζε διαλύθηκε.

Ὁ Ὀμπολντόνης ἔκαμ' ἓνα πῆδημα, γελώντας σαρκαστικά καὶ κουνώντας τὰ μεγάλα του χέρια. Ὁ Μοργκάτς σίμωσε καὶ συχάρηκε τὸν ἀρτίστα καὶ ὁ Νικόλας δὲν μπόρεσε νὰ κάμῃ ἄλλιως φυσικὰ παρὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ καὶ δεύτερο ποτήρι. Ὁ Ντίκας-Ἀφέντης εἶταν εὐτυχισμένος καὶ τὸ χαμογέλιο ποὺ κάθονταν πάνω στὰ χεῖλια του ἀντιμάχονταν παρὰξένα μὲ τὴ συνθησιμένη τῆς μορφῆς του ἐκφραση.

Ἄν ρωτᾷτε γιὰ τὸν κουρελιάρη χωριάτη, αὐτὸς ἔκλαιγε σὰ μωρὸ καὶ κάθε τόσο τὸν ἀκούγαμε ποὺ φώναζε: «Τὰ μάτια νὰ μοῦ βγοῦνε, ἂν τὸ τραγοῦδι αὐτοῦ δὲν εἶτανε θάμα!»

Ὁ Γιάκας ἀπόλαβε τὸ θρίαμβό του καὶ ἔστειλε

ρου, ποὺ καθόλου ἀπίθανο νὰ τὸν ἐσυχονόη ἡ ψυχρόπνη κυρία:

Ma tendresse a pris trop de souci

μ' ἄλλα λόγια, θὰ τῆς φέρνῃ πολλὰ σκοτούρες ἡ ψυχρόπνη της.

Ὁ Μηνυτῆς

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ Μιστριώτης φηγουράρησε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ «Σπαθί» τοῦ Σαμφάκου μὲ ἄρθρο... προγονικό, γαρνιρισμένο μὲ Ξενοφῶντα, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλη καὶ δὲ συμαζεύεται.

— Ὁ Σαμφάκος τόσο ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ σοφοῦ ἀρχισυντάκτη του ὥστε κάτου ἀπ' αὐτὸ σημεῖωσε τὸ ρητό: «ὁ νοῦν νοεῖται», δηλ. «Ἐμεῖς δὲν καταλάβαμε τίποτ' ἀπ' αὐτό, μὰ ὅποιος ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας καταλάβει τί θέλει νὰ πεῖ ὁ σοφὸς συνεργάτης μας, μᾶς τὸ τηλεγραφεῖ».

— Ἀπὸ τὴ λογοδοσία τοῦ κ. Βικέλα μαθαίνουμε πῶς στίς ἀποθήκες τοῦ Συλλόγου τοῦ ὑπάρχουν σήμερα 140,525 ἀνωφελῆ βιβλία.

— Ἀφοῦ εἶναι δύσκολο νὰ πωληθοῦνε μὲ τὴν ὁκά, ἂς τὰ στείλουνε στὸ μπαγιατοπάζαρο γιὰ νὰ διδάσουν ἔτσι καὶ οἱ ἀποθήκες καὶ νὰ μπορέσουνε νὰ μπουῖνε τὰ βιβλία τῆς φτεινῆς σοδειᾶς.

— Ὁ Κοντυλάκης τὴν περασμένη βδομάδα μὲ τὰ φαεινὰ κ' ἐξυπνώτατα χρονογραφήματά του στὸ «Ἐμποδὸς» γιὰ τὸ «Μυστικὸ τῆς Ζωῆς» ξεντρόπισσε τὴ Ρωμαϊκὴ κοινωνία ποὺ τὴ ρεζιλιέψανε οἱ Μιταυτοσῆδες καὶ οἱ ἄλλοι διπλωματοῦχοι καταγκιζήδες.

— Αὐτὸ ποὺ προτείνανε οὗτοι συνεργάτες μας τίς προάλλες καὶ αὐτὸ ποὺ ζητᾷ ὁ κ. Λέκας Ἀρβανίτης σήμερα, τὸ ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ δηλ., τὸ ἀρχινᾷμε ἀπὸ τῆς φύλλο καὶ παρακαλοῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας ὅπου βρίσκουν καμιά δασκάλικη ἀσυνταξία ἢ ἀνορθογραφία νὰ μᾶς τὴ στέλνουνε γιὰ νὰ τὴν τοποθετοῦμε μ' εὐλάβεια σ' αὐτό.

— Νὰ μὴ ξεχνοῦνε μοναχὰ, τοὺς παρακαλοῦμε, νὰ τὴ συνοδεύουνε καὶ μὲ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας τοῦ βιβλίου ποὺ τὴ βρίσκουνε. γιὰ νὰ μὴν μποροῦν οἱ δασκάλοι νὰ μᾶς λένε πῶς τις φτεινόμενα μοναχοὶ μας γιὰ νὰν τοὺς... συκοφαντοῦμε.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Βυρ. Πασχ. Κίτρο. Λάβαμε τὴ συντροπή καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε. — κ. Γ. Λαν. Τὸ ἓνα, βλέπετε, δημοσιεύεται σήμερα. Τὸ ἄλλο, ἀργότερα. — κ. Τρ. Ὁ «Κλεφτοπλεμὸς» σας ἄτυχος, πολὺ ἄτυχος καὶ γι' αὐτὸ δὲ δημο-

σιεύεται. Στείλτε μας τίποτ' ἄλλο καλύτερο καὶ θὰν τὸ δεχτοῦμε μ' εὐχαρίστηση μεγάλη. — κ. Στρεψιάδης. Βλέπετε, τὴ γνώμη σου τὴν ἔχει καὶ ἡ Κυβέρνηση καὶ γι' αὐτὸ, λέει, δὲ θὰ πάρει στοὺς συνδυασμούς τῆς κανένα στρατιωτικὸ ὑποψήφιο. Ὅστε ἀφοῦ πρόκειται νὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ συμβουλεύεις, περὶ τὸ νὰ δημοσιευτεῖ τὸ ἄρθρο σου.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη δὲ Πέμπτη

Υπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίες 7.

Λαβωμοί. Ἀθήνα 5 (ὁ ἓνας ἀπὸ κάρρο), Περαίας 13 (οἱ τρεῖς ἀπὸ κάρρο), Ἐπαρχίες 2.

Κλεψιές. Ἀθήνα 1, Περαίας 1, Ἐπαρχίες 2 (τὴ μιὰ τὴν ἔκαμε κάποιος Ἡγούμενος στὴ Σπάρτη).

Ἀπαγωγές. Περαίας 1, Ἐπαρχίες 2.

Σημ. Τρεῖς μέρες, ὅσο βσταξε ἡ Ὑπουργικὴ κρίση, οἱ φημερίδες δὲ μᾶς εἶπανε τί ἔγινε στίς Ἐπαρχίες, γι' αὐτὸ δὲ καὶ σημειώνουμε σήμερα καὶ τόσο λίγους λαβωμούς.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ

ὅτι σήμερον ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 10ην π. μ. ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Καταστήματι αὐτῆς, καὶ ἐνώπιον τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἡ ὁγδόη κλήρωσις τοῦ ἐκ δραχ. 20,500,000 δανείου αὐτῆς, ἡ ὁρισμένη διὰ τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1905.

Κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην θέλουσιν ἐξαχθῇ ἐκ τῆς κληρωτίδος δεκαεὶ ἀριθμοὶ ὁμολογιῶν μετὰ λαχνοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Φεβρουαρίου 1906.

Ὁ Διοικητὴς

Σ. Στροῖτ

νὰ βροῦνε τὸν ἀργολάβο, μὰ δὲ φαίνονταν πονοθενά. Ὁ Ὀμπαντόνης τραβήξε τὸν τραγουδιστὴ στὴν πᾶγκα τοῦ ταβερνιάρη λέγοντάς του ἀκατάπαυστα:

— Τραγοῦδα ἀκόμα, τραγοῦδα ὅσο με τὸ βράδι.

Ἐφυγα, ἀφοῦ ἔριξα μιὰ στερνὴ ματιά πάνω στὸ Γιάκα. Ἡ κάψα εἶταν ἀνυπόφορη. Μιὰ μέρα φωτιὰ μονάτη. Μέσα στὸ γαλάζωμα τοῦρανοῦ θαυροῦσες πῶς ἔδωκες μικρὰ φωτεινὰ σημάδια. Τσιμουδιά δὲν ἀκούγονταν καὶ ἡ γαλήνη αὐτὴ μεγάλωνε τῆς φύσης τὴν ὁριζήνη.

Κατακομμένος ἀπὸ τὴν κούραση πέτυχα ἓνα ἀμαξοτάκι ὅπου ἐξαπλώθηκα πάνω σὲ φρεσκοκομμένο χόρτο. Ὁ σάνος εἶχ' ἓνα ἄρωμα ποὺ σὲ μέθαι καὶ γέρας πολὺ ὥρα ὅσο νὰ μὲ πᾶρῃ ὁ ὕπνος. Τὸ τραγοῦδι τοῦ Γιάκα ἀντηχοῦσε πάντα στ' αὐτιά μου, μὰ ἡ κάψα καὶ ὁ κόπος μοῦ τὸ διώζανε καὶ δὲν μπόρεσα νὰ ξυπνήσω παρὰ τὸ σούρωμα. Τὰ στερνὰ τοῦ δειλινοῦ φῶτα ξεψυχοῦσαν στὰ ἀκρουράνια. Κάμποσα ἀστέρια λάμπανε ζωηρὰ. Ἀκόμα ὥστόσο ἔμεινε ἀπὸ τὴν κάψα τῆς ἡμέρας καὶ μὲ πλακωμένο τὸ στῆθος λαχταροῦσα λίγο φύσημα ἀνεμιοῦ.

Μερικὰ φωτερὰ ἔλαμπαν στὸ χωριὸ καὶ τὸ παρὰ τοῦ ταβερνιάρη εἶτανε ἀρετὰ φωτισμένο ἀκόμα. Ἡ περιέργεια μ' ἐσπρωξε ὅσοις τὸ σπῆτι τοῦ Νικόλα. Καθὼς κοιτοῦσα ἀπὸ τὰ τζάμια μιὰ συχασίᾳ ἐνοιῶθα. Βρίσκονταν μέσα ὅλοι ὁποῦχα δει-

τ' ἀπομεινόμερο, μὰ τύφλα στὸ μεῦσι. Ὁ Γιάκας μουρμουρίζε κάποιο τραγοῦδι, ἐνῶ ὁ κουρελιάρης χωριάτης καὶ ὁ Ὀμπαντόνης πολέμαγαν νὰ χορεύουνε. Μοναχὸς ὁ Νικόλας, σὰν ταβερνιάρης δὲ, διατηροῦσε τὴν ἀξιοπρέπειά του. Εἶδα καὶ κατὶ ἄλλα πρόσωπα, μὰ ὁ Ντίκας-Ἀφέντης ἔλειπε.

Ἄφρα τὸ παραθύρι καὶ κατέβηκα τὸ ψήλωμα ὅπου τὸ χωριὸ ἀπλώνονταν. Κύματα καταχνιᾶς πλημμυροῦσαν τὸν κάμπο καὶ φαίνονταν σὰ νὰ χώνονταν στὴ γῆς μέσα. Βαδίζα δίχως νὰ ξέρω καὶ ἐγὼ ποῦ, ὅταν μιὰ παιδικήρσια φωνὴ μ' ἔφτασε.

— Ἐὶ ὁρὴ Λενιδάωωω!

Σταμάτησε καὶ ἀπὸ κοντὰ ξαναρχίνησε. Ἡ φωνὴ τῆς χτυποῦσε πάνω στὴ νύχτια σιγή. Τριάντα φορὲς τὸ λιγώτερο θάσκούζε ἐπίμονα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κάμπου, ἀκουσα κάποιον ποὺ ἀποκρίθηκε:

— Ἐεεεε!...

— Ἐλα νὰ σὲ δείρῃ ὁ πατέρας!

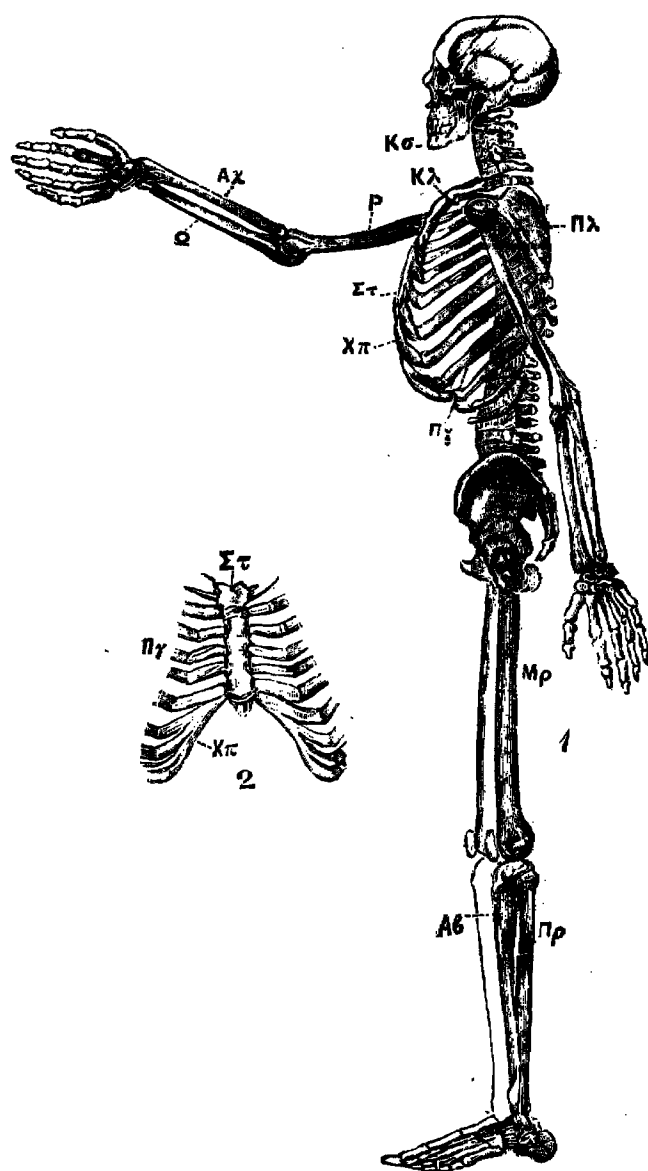
Φώναξε τὸ παιδί.

Δὲν ἀκούστηκε καμιά ἀπόκριση πιά, μὰ αὐτὸ ἔακολούθησε νὰ σκούζῃ δυνατὰ. Ἀπομακρύνθηκα καὶ ἔστριβα τὴ γωνιά ἐνοῦ δάσου. Πούναι μπροστά στὸ χωριὸ. Τὸ σκοτάδι εἶτανε βαθιὸ. Τὸνομα τῆς Λενιδῶς ἀντηχοῦσε πάντα ξεψυχιστὰ ἀπ' ἀλάργα...

Κέρκυρα

INTA ΓΑΡΤΖΩΝΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

Αρ. 1. Σκέλεθρο

Κσ. Κάτου Σαγών	Ρ. Ρόπαλο	Βρυχιόνι
Στ. Στέρνο	Αχ. Αχτίδα	
Πγ. Παγίδια	Ω. Παράχτιδο	Σκέλος
Χπ. Χόντροι τους	Μρ. Μερός	
Πλ. Πλάτη	Αβ. Αβλός	
Κλ. Κλείδα	Πρ. Περύνα	

Αρ. 2

Στέρνο με μέρος των Παγιδιών και με τους Χόντρος τους

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Από αρκετά μακρινή μου διδαχτική πείρα πείσθηκα πώς είναι ακατόρθωτο τα παιδιά να διδασκούνται σωστά και λογικά έξω από την διδασκαλία τους· ο συνηθισμένος τρόπος του να διδάσκονται σε τεχνητή και δύσκολη γλώσσα· άλλου δεν καταντά παρά στο ν' αφανίζει πολύ ή λίγο των παιδιών το νου, καθώς και το μνημονικό.

Την αλήθεια αυτή δεν την κατάλαβα εγώ πρώτη. Την ένωσαν και λαμπρά την ξήγησαν άλλοι προτιότερά μου, και μάλιστα ο βαδύς γιατρος της Πόλης, ο κ. Φωτιάδης. Είναι όμως πιδανό πώς κανείς μας δε δάν την ένωσε τόσο νωρίς, και λίγοι δα κατόρθωναν νάν την εφαρμόσουν, α με τόσο σοφία και τόσο ήρωϊσμό δε μās είχε δείξει και θεωρητικά και πρακτικά το σωστό γλωσσικό δρόμο ο κ. ΨΥΧΑΡΗΣ.

Το βιβλιαράκι μου λοιπόν αυτό, που μ' αρ-

κετούς μου κόπους το μετάφρασα για να βοηθήσω κι' εγώ λιγάκι των παιδιών τη διδασκαλία με πρακτικό κι' ωφέλιμο μάθημα ξηγημένο στη γλώσσα τους, νομίζω χρέος μου — όπως είναι και χαρά μου — του κ. Ψυχάρη νάν το αφιερώσω, του μεγάλου μας όλωνώνος δασκάλου και φωτοδότη.

Απαράδεχτο μου φαίνεται πώς μια μέρα δε δα καταλάβει ή Ελλάδα ολόκληρη τί του χρωστά το κ. Ψυχάρη. Γιατί, νομίζω, τη γλύτωσε από διανοητικό μαρασμό, και λοιπόν από ιστορικό θάνατο. Το έθνος, σφαλισμένο μέσα σε πνιγερό μπουντρούμι, ανάσαινε στενάζοντο και μολυσμένο αέρα, και του κ. Ψυχάρη το έργο είναι πώς τόλμησε να σπάσει της φυλακής τη δασκαλικά κλειδαριά, κι' έβγαλε έξω το έθνος ν' ανασάνει το ζωντανεφτικό και μυρισμένο αέρα της πράσινης έξοχης.

Αίβερπουλ, Σποριάς 1905

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Είσαγωγή

1. Σούτυχε ποτίς σου άπάνου σε βουνό καμιά χειμωνιάτικη μέρα, όταν ή γή είναι σκληρή, τα νερά παγωμένα, κι' όλα γύρω κρύα κι' άτάρραχα, σου τυχε άφίνοντας το παιχίδι σου ή το τρέξιμό σου να σταθείς και να ρωτήσεις μέσα σου άφτά τα δύο ρωτήματα; « Γιατί είμαι τόσο ζεστός, ενώ κάθε πράμα » δλόγυρά μου — ή γή, τα δέντρα, τα νερά, ο άέρας — είναι τόσο κρύα; Πώς γίνεται κι' εγώ όλο » κινούμαι. έδω κι' εκεί, τρέχω, περπατώ, πηδάω, κι' » ως τόσο τίποτα άλλς δε βλέπω να σ' αλέθει, έξόν » ίσως κ' ένα διαβατάρικο πουλί που γυρίζει τίποτα » σπυρί να φάει; »

Αφτά τα δύο ρωτήματα κανείς μας δε μπορεί κατά βάθος νάν τ' άπαντήσει· μέρος όμως μπορούμε, κι' ή επιστήμη που μās βοηθάει νάν τ' άπαντήσουμε λέγεται *Επιστήμη του Άθρώπινου Μηχανισμού*.

2. Σαλέβεις άφτόθελα. Δέν περιμένεις, σάν τα κλαδιά και τα φύλλα, να σε φυσήξει άνεμος, ή σάν τις πέτρες, να σε κουνήσει κάποιος. Έτσι και το πουλί σαλέβει άφτόθελα, το ίδιο κι' ο σκύλος, το ίδιο και κάθε ζώο, όσα είναι ζωντανά. Άν άπιθώσεις καμιά πέτρα πουθενά, περιμένεις πώς θάν την ξαναβρείς καιρό κατόπι· εκεί που την άφισες· κι' ά δέν τη βρείς, λές κάποιος ή κάτι την κούνησε. Μά άν άφίσεις κ' ένα πουλί ή ποντίκι άπάνου στα χορτάρια, το ξέρεις πώς θα φύγει πρί γυρίσεις τη ράχη σου.

Όλα τα ζώα σαλέβουν άφτόθελα, όμως άν είναι ζωντανά. Άς πούμε πώς βρήκες κ' ένα οίδι· στο δρόμο· το πρώτο πράμα που θα κάνεις είναι νάν το κουνήσεις με το ραβδί. Ά σαλέψει, έτσι μοναχά καθώς το σπρώχνεις κι' ως εκεί που το σπρώχνεις, άπαράλλαχτα σάν κ' ένα κομάτι σκοινί, τότες λές είναι ψόφιο. Μά άν καθώς το άγγίζεις σαλέβει μονάχο του, άν άνοιγοκλείνει, κι' άν τέλος ίσως ξεγλυστρά, τότες ξέρεις πώς είναι ζωντανό. Κάθε ζώο ζωντανό, από τον άθρωπο ως κάτω στο πιό πιό μικρούτσικο πλάσμα που κολυμπά μέσα σε νερόλακκο και μοναχά με μικροσκοπί φαίνεται, σαλέβει άφτόθελα. Άν το άφίσεις ήσυχο, σαλέβει σταματά, σταματά σαλέβει· άν το άγγίξεις, ίφτός φέβγει τρέχοντας, πετώντας, γλυστρώντας, άκουδίζοντας, κολυμπώντας.

Κάτι τέτιο καμιά φορά τυχαίνει και με τ' άψυχα. Ίσούσιασε προσεχτικά ένα λιθάρι σε καμιά κορφή, και με το παραμικρό άγγιγμα θα κατρακυλήσει ως κάτω· μια όμως και φτάσει κάτω, θα σταθεί, κι' ά θέλεις να ξαναδείς το κατρακύλημα, πρέπει νάν το ξαναανεβάσεις το λιθάρι στην κορφή. Ξέρεις βέβαια και τον ψεφοπόντικα που παίζουν τα παιδιά, και που μόλις τον άγγίξεις σ' ένα έπίτηδες σημάδι, παίρνει δρόμο, λές άφτόθελα σ' ά ζωντανός· γλήγορα όμως σταματά, κι' όσο θέλεις άγγίξέ τον, πιά δέν κουνά έξόν άν τον ξανακουρντίσεις. Τα ζωντανά κινούνται· ξανά και ξανά, όμως χωρίς να θέλουν κουρντίσμα, γιατί άδιάκοπα κουρντίζονται μοναχά τους, σ' ά μηχανισμοί πολύπλοκοι κι' άφτοκουρντιστοι, όπως θα καταντήσεις να παραβάλουμε τα κορμιά μας, καθώς και των άλλων ζώων, όταν προχωρήσουμε με τη σπουδή μας.

3. Είσαι ζεστός, καλόβολα ζεστός, άς κάνει όσο θέλει κρύο, άν έτρεξες στα νερά· είσαι πολύ ζεστός, άν είσαι καλοτυλιγμένος με ζεστά παπλώματα, που, καθώς λένε, δέν άφίνουν να μπει το κρύο, μά αληθινά δέν άφίνουν τη ζέστα να βγει. Το στρώμα, σάν πλάγιασες το βράδυ, ίσως είταν κρύο· όμως βρίσκεται ζεστό το πρωί, όταν το άφίνεις. Γιατί το κορμί σου είναι σ' ά φωτιά που ζεσταίνεται, κι' άφτό κι' ό,τι άλλο είναι κοντά του.

Και το πουλί είναι ζεστό κι' εκείνο σάν κι' είσαι,

τὸ ἴδιο κι' ὁ σκύλος καὶ τὸ ἄλογο καὶ κάθε τετράποδο ποὺ ξέρεῖς. Ὅμως μερικὰ ζῶα, σὰ σερπετά, βαθράκια, ψάρια, σαλιάνκοι, έντομα, καὶ τὰ τίτια, δὲ φαίνονται ζεστὰ ὅταν τ' ἀγγίξεις· ἀληθινὰ ὅμως εἶναι πάντα λίγο ζεστὰ, καὶ μάλιστα κάποτες ζεσταίνονται πάρα πολύ. Ἀ βάλεις θερμόμετρο μέσα σὲ γυφίλι τὸν καιρὸ ποὺ οἱ μέλισσες δουλεύουν, θὰ σοῦ δείξει πὼς εἶναι ζεστὴς, παρὰ πολὺ μάλιστα. Ὅλα τὰ ζῶα εἶναι ζεστὰ—ἀλλὰ πολὺ, ἀλλὰ λίγο—ὅσο εἶναι ζωντανὰ, καὶ μερικὰ τους, σὰν τὰ πουλιά καὶ τὰ τετράποδα, εἶναι πολὺ ζεστὰ. Εἴπαμε ὅμως ὅσο εἶναι ζωντανὰ· γιατί σὰν ψοφήσουνε, γλήγορα κρυώνουν. Πές πὼς βρήκες κανένα πουλὶ στὰ χορτάρια ἀπάνου ἀκίνητο, καὶ πὼς δὲ σαλέβει μῆτε σὰν τὸ ἀγγίξεις· τότες γιὰ νὰ βεβαιωθείς ἂν εἶναι ψόφιο, τὸ ψάχνεις. Ἀν εἶναι δλότεια κρύο, λές ἔχει ὥρα ποὺ ψόφησε· ἂν εἶναι ἀκόμα ζεστὸ, λές μόλις ψόφησε, ἴσως μάλιστα ἔχει ἀκόμα ζωὴ καὶ μπορεῖ νὰ ξαναζωντανέψει.

4. Εἶσαι ζεστός καὶ σαλέβεις ἀπτόθελα. Σαλέβεις γιατί εἶσαι ζεστός· εἶσαι ζεστός γιὰ νὰ σαλέβεις. Πὼς γίνεται τοῦτο; Συλλογίσου μιὰ στιγμή κάτι ποὺ δὲν εἶναι ζῶο, μὰ ποὺ εἶναι ζεστὸ καὶ σαλέβει, ποὺ μοναχὰ σαλέβει σὰν εἶναι ζεστὸ, καὶ ποὺ εἶναι ζεστὸ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ σαλέβει, δηλαδή ἀτμομηχανή. Τί τὴν κάνει τὴ μηχανή καὶ σαλέβει; Τὴν κάνουν ἀναμένα κάρβουνα, ποὺ ἡ ζέστα τους ἀλλάζει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ καὶ ποὺ δουλεύει τὸ πιστόνι, ἐνῶ ζεσταίνεται ἀντάμα κι' δλόκληρη ἡ μηχανή. Γιὰ νὰ βγάλει ἡ μηχανή τόση δουλιὰ, γιὰ νὰ τρέξει τόσα μίλια, ξέρουμε πὼς τόσα κάρβουνα πρέπει νὰ κάψει· γιὰ νὰ δουλέβει ὁλοένα, πὼς πρέπει κι' ὁλοένα νὰν τὴν γιομίζεις κάρβουνα, καὶ πὼς ὅσο δουλεύει εἶναι ζεστή· ὅμως πὼς σὰν κάψεις ὅλα τὰ κάρβουνα τῆς ἀποθήκης τῆς, σταματᾷ καὶ κρυώνει σὰν ψόφιο ζῶο.

Καλὰ λοιπὸν, καὶ τὸ κορμί μας ἀπαράλλαχτα σὰν τὴν ἀτμομηχανή περπατᾷ κι' εἶναι ζεστὸ, γιατί ἔχει φωτιά μέσα του ποὺ ἀδιάκοπα καίει. Ἡ φωτιά μας, σὰν τὸ φούρνο τῆς μηχανῆς, χρειάζεται καθε τόσο κι' ἀφτὴ ἄλλο ὕλικό, μὲ τὴ διαφορὰ ποὺ τὸ ὕλικό τῆς δικτῆς μας φωτιάς δὲν εἶναι κάρβουνα, παρὰ θροφή. Σὲ τρία πράματα τὸ κορμί μας εἶναι ἀλλιώτικο ἀπὸ μηχανή. Πρῶτα ἡ φωτιά ἡ δική μας δὲ δουλεύει γιὰ ν' ἀλλάξει τὸ νερὸ σ' ἀχνὸ, παρὰ μ' ἄλλο σκοπὸ, καθὼς θὰ δοῦμε παρακάτω. Δεύτερο, ἡ φωτιά μας δὲν καίει κάρβουνα στεγνὰ, παρὰ νοτερὴ θροφή, καὶ τὸ κάψιμό τῆς, ἂν καὶ ὀξιδωμός, γίνεται μέσα σὲ νερὸ δίχως ὀλόγες. Καὶ τρίτο, ἡ θροφή ποὺ τρώμε δὲν καίγεται μέσα σὲ χωριστὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ, σὰ σὲ φούρνο νὰ ποῦμε ἐπίτηδες γιὰ ἀφτὴ τὴ δουλιὰ, ὅπως τῆς μηχανῆς· ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ μας, καὶ καίγεται ὅλο μας τὸ κορμί κοματάκι.

Βλέπεις λοιπὸν πὼς ἡ θροφή ποὺ καίγεται—ἡ ὀξιδώνεται, καθὼς λένε—μέσα στὸ κορμί ἡ ὥς μέρος τοῦ κορμιοῦ, ἀφτὴ μᾶς κάνει καὶ σαλέβουμε κι' ἀφτὴ μᾶς ζεσταίνει. Δοκίμασε νὰ μὴ φᾶς κάμποσον καιρὸ, καὶ θ' ἀρχίσεις νᾶχεις ἀντριχίλες, νὰ κρυώνεις, νὰ λιγοθυμᾶς, νὰ μὴν ἔχεις δύναμη νὰ σαλέψεις. Ὅμως ἂν τρῶς ἀρκετὰ καὶ τριαστὴ θροφή, τότες βγάζεις καὶ καλὴ δουλιὰ ἀπὸ τὴ μηχανή σου, δηλαδή ἀπὸ τὸ κορμί σου· κι' ἂν τὸ κορμί σου τὸ δουλέβεις σωστὰ, τότες εἶσαι ζεστός καὶ τὴν πιὸ χειμωνιάτικη μέρα χωρὶς ἄλλη τεχνητὴ φωτιά.

5. Ἀν εἶναι ἔτσι, τότες πρέπει νὰ ὀξιδώσεις τὴ θροφή σου, καὶ γιὰ νὰν τὴν ὀξιδώσεις χρειάζεσαι ὀξυγόνο. Νά, κι' ἡ φωτιά τῆς μηχανῆς ὀξυνεῖ, ἂν ἔχει κάρβουνα δίχως ὅμως ἀέρα. Τὸ ἴδιο κι' ἡ φωτιά ἡ δική σου. Ἀν κλειστὴς σὲ κάμαρα φραγμένη, δηλαδή ὅπου νὰ μὴ μπαίνει ἀέρας, τότες τ' ὀξυγόνο τῆς θὰ λιγοστεύει· ὁλοένα ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ μπεις μέσα, γιατί θὰν τὸ καταλάς ὁ ἴδιος· τὸ ὀξιδωμὰ τοῦ κορμιοῦ σου γλήγορα θὰ χαλαρώσει, καὶ σὲ λίγο θὰ πεθάνεις μὲ τὸ νὰ σοῦ λείπει ὀξυγόνο. Ὅλη σου τὴ ζωὴ χρειάζεσαι καινούργιο ὀξυγόνο, κι' ὅλο πρέπει ν' ἀνασαίνεις καθάρονε ἀέρα γιὰ νὰ γίνεται μέσα στὸ κορμί σου ὀξιδωμός ποὺ σὲ δυναμώνει καὶ σὲ ζεσταίνει.

Ἔτσι λοιπὸν, νὰ τὴν ὅλη ἡ ἱστορία μὲ λίγα λόγια. Εἶσαι ζεστός κι' ἔχεις κινητικὴ δύναμη, γιατί τὸ ὀξυγόνο ποὺ ἀνασαίνεις ὀξιδώνει τὴ θροφή ποὺ τρῶς. Ἀφτὸ εἶναι ὅλο τὸ μυστικό.

6. Ὅμως σὰν καίγεται κερί, ἀλλάζει σὲ καρ-

βουνικό ξυνό· σὰν καίγεται ξύλο ἡ κάρβουνο, ἔχουμε ἀκόμα καὶ στάχτη. Τὸ ἴδιο ἂν πρὶ φᾶς τὴ θροφή σου, τὴ στεγνώσεις κι' ἔπειτα τὴν ὀξιδώσεις ἡ κάψεις, θὰ καταντᾷ στάχτη, καρβουνικό ξυνό, νερὸ, κι' ἀκόμα μερικὲς ἄλλες οὐσίες ποὺ θὰ ποῦμε κατόπι. Μὰ τὸ ἴδιο καταντᾷ μέσα στὸ κορμί σου ἀφτοῦ ὀξιδωθεῖ. Καταντᾷ καρβουνικό ξυνό, νερὸ, κι' ἓνα εἶδος στάχτη—ὄχι στάχτη καθαρὸ, μὰ κάπια ὕλη ποὺ πολὺ τῆς μιάζει.

Μὰ ἡ στάχτη κ.τ.λ. ἀπὸ τὸ ξύλο δὲν εἶναι πιὰ χρήσιμη γιὰ φωτιά. Τὸ ἴδιο μῆτε ἡ ὕλη ποὺ μένει μέσα στὸ κορμί ὕστερα ἀπὸ τὸν ὀξιδωμὸ δὲν τοῦ εἶναι χρήσιμη τοῦ κορμιοῦ· δὲ μπορεῖ νὰ ξανακαίει καὶ νὰν τὸ ζεσταίνει. Τὸ κορμί λοιπὸν τὴν πετᾷ, ὅπως πετᾷς κι' ἐσύ ἀπὸ τὸ καμῖνι σου τὰ καμένα ἀπομεινάρια τῆς φωτιάς.

Καὶ τὸ καρβουνικό ξυνό καὶ τὸ νερὸ ἀδιάκοπα τὰ βγάζει τὸ κορμί ἀπὸ τὰ πλεονία (καὶ τὸ νερὸ τὸ βλέπεις ὡς φουήσεις ἡ ἀνασαίνεις ἀπάνου σὲ καθρέφτη). Νερὸ βγάζει κι' ἀπὸ τὸ πετσί κι' ἀπὸ τὰ νεφρά. Τὴ στάχτη τὴ βγάζει ἀπὸ τὰ νεφρά κι' ἀπὸ τ' ἄντερα.

Καὶ τώρα ἀπὸ τὴν πρωτομάθητή μας ἐπιστήμη τοῦ Ἀθρόπινου Μηχανισμοῦ ἔχουμε νὰ μάθουμε πὼς γίνεται ὅλη ἀφτὴ ἡ δουλιὰ. Πὼς ἡ θροφή γίνεται μέρος τοῦ κορμιοῦ· πὼς ὀξιδώνεται· πὼς ὁ ὀξιδωμός σου δίνει ζέστα καὶ κινητικὴ δύναμη· πὼς τὸ κατωρθώνεις νὰ σαλέβεις μὲ κάθε τρόπο, ὅταν ὅπως κι' ὅσο θέλεις· πὼς βγάζεις τ' ἀχρηστα ἀπομεινάρια τῆς θροφῆς.

Καὶ γιὰ νὰ μάθουμε ὅλα ἀφτὰ, πρέπει πρῶτα νὰ ξηγήσουμε τὴν κατασκευὴ τοῦ κορμιοῦ· τί μέρη ἔχει καὶ πὼς εἶναι βολεμένα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΑΥΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Μιὰ ἀπὸ τίς μαῦρες μέρες τῆς Μόσχας (9—19 τοῦ Δεκέβρη 1905) ποὺ ἐργαζόμουν μαζὶ μὲνα φίλο μου γιὰ τρὸ ἓνα ἀπὸ τὰ πρόχειρα νοσοκομεία τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ κάτω ἀπὸ τίς σφαίρες καὶ τίς μπόμπες τῶν κανονίωνε σηκώναμε τοὺς σκοτωμένους καὶ τοὺς λαβωμένους, εἴτανε σὲ κάποιο δρόμο κρεμασμένο σ' ἓνα παράθυρο τὸ κορμί ἑνὸς κοριτσιοῦ 8—10 χρονῶν. Καθὼς φέινεται, ἔχει μείνει μονάχο στὸ σπῆτι κι' ἀνοίξε τὸ παράθυρο νὰ ἰδεῖ τί γίνεται ὅξω στὸ δρόμο. Ἐνα στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα ποὺ περνοῦσε ἀπὸ καθετὸ πῆρε—μέρα μεσημέρι—γιὰ ἐπαναστάτρια (II) καὶ τὸ σκότωσε... Σὲ μιὰ σειρά ἀπὸ τέτιες εἰκόνιτσες θέλω νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» τὴ φρίκη, τὰ θηριώδη πράματα ποὺ εἶδαν τὰ μάτια μας σὲ κείνες τίς μαῦρες μέρες, ποὺ ἐγὼ ποτὲ, ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲ θὰν τίς ξεχάσω.

Μ. Α.

ΣΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

— Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη μου, μὴν κλαῖς. Τώρα θάρθῃ ἡ Ἄννα καὶ θὰ σοῦ φέρει τὸ γαλατάκι σου, καὶ θὰ βράσουμε τὴ σουπίτσα σου... Θέλεις γαλατάκι ζεστό, ζεστὸ καὶ μὲ ζάχαρη, μὲ πολλὴ ζάχαρη μέσα;... Μὴν κλαῖς, Γιαννάκη, μὴν κλαῖς...

— Θέλω τσοκολάτα.

— Μὴν κλαῖς· τώρα θὰ σοῦ φέρει ἡ Ἄννα καὶ τσοκολάτα...

Εἶναι πιὰ μιὰ ἀλάκαιρη ὥρα ποὺ κλαίει ὁ Γιαννάκης κι' ὅλο ζητάει τὴν τσοκολάτα κ' ἡ ἀδερφίτσα του ὅλο γυρεύει νὰ τὸν ἡσυχάσει καὶ τοῦ τάζει γάλα καὶ ζάχαρη καὶ τσοκολάτα.

Σπῆτι δὲν εἶναι κανένας. Ὁ Νίκος ὁ ἀδερφός τους καὶ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, βγήκε ἀπὸ τὸ πρῶτο. Ἐφαγε καὶ δὲ γύρισε. Ἡ μαμάκα εἶχε ἀνησυχήσει καὶ βγήκε καὶ κείνη νὰ τονε γυρίσει...

Ἡ δούλα πῆγε νὰ βρεῖ ψωμί καὶ γάλα καὶ χάθηκε κι' αὐτή.

Ὁ Γιαννάκης εἶταν καθισμένος στὸν καναπέ, κρατοῦσε μιὰ φημερίδα στὰ χεράκια του, τὴν κουρέλιαζε σιγὰ-σιγὰ κι' ὅλο ζητοῦσε τσοκολάτα...

Περνοῦσαν οἱ ὥρες καὶ κανεὶς δὲ φαινότανε. Πρῶτα-πρῶτα ἡ Μαρίκα δὲν ἔδωκε καμιά σημασία στὴ μακρινὴ ἀπουσία τῆς Ἄννας, γιατί ἤξερε πὼς ἂν τὴν ἔστελναν πουθενά, πάντα ἔκανεν ἀλάκαιρες ὥρες νὰ γυρίσει.

Μὰ ὅταν τὰ κλάματα τοῦ Γιαννάκη κατάντησαν ἀνυπόφευκτα, κ' ἡ φημερίδα πιὰ κουρελιάστηκε ὅλως διόλου, ἡ Μαρίκα ζύγωσε στὸ πκράθυρο, κοίταξε στὸ δρόμο κ' εἶπε:

— Μὰ ποῦ χαθόκανε ὅλοι τους;

Ὅταν ἔκρουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Γιαννάκης βάλθηκε νὰ κλαίει ἀκόμα δυνατώτερα.

Ἡ Μαρίκα ἀνοίξε τὸ παράθυρο καὶ κοίταξε στὸ δρόμο. Εἶταν ἄδειος· δὲ φαινότανε ψυχὴ. Καὶ τί ἡσυχία! Μόνο κάπου-κάπου μερικοὶ ἀντίλαλοι ξεροὶ, γλήγοροι, ἀκολουθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο σὰ σφυριές ἀπάνου σὲ καρφί. Ἐπειτα καινούρια σιωπὴ. Ἐπειτα μακριὰ, μακριὰ—μποῦμ, μποῦμ, μποῦμ... Ποῦ ξεσκονίζουν αὐτὰ τὰ ταπέτα; Ὅα εἶναι, πολὺ μακριὰ, καὶ θὰ εἶναι πολὺ μεγάλα ταπέτα, ἀφτοῦ ἀκούγονται ἴσαμ' ἰδῶ, ποὺ τὰ χτυποῦν... Καὶ πάλι ἓνα τὰ-τὰ-τὰ-τὰ, σὰ νᾶναι κανένα αὐτοκίνητο ποὺ περνάει! Τί νᾶναι ἀραγες αὐτοὶ οἱ κρότοι;

*

— Εἶδες, βρε Πέτρο, εἶδες;

— Δὲ βαριέσαι· δὲν εἶναι κανένας μέσα. Τί νὰ ξεδεύουμε τὰ βόλια καὶ τὸ μπαρούτι μας; Ἀν εἶταν κανένας μέσα θὰ τὸν ἔβλεπα. Μιστὴ ὥρα στέκουμαι καὶ φυλάω δῶ, μὰ κανεὶς δὲ φάνηκε.

— Πᾶντα ἤσουνε βλάκας καὶ ζευζέκης. Ἀνί-σως καὶ ὅς καμιά ἀπὸ κείνο τὸ παράθυρο θὰ δῶ τὰ μούτρα σου. Φύλαγε καλὰ, μ' ἀνοιχτὰ τὰ δυὸ τὰ μάτια σου.

— Μὰ τί νὰ φυλάγῃ, ἀφτοῦ δὲν εἶναι κανένας μέσα;

— Νά· δὲ σοῦ τόπα; εἶδες;

— Τί νὰ δῶ; ἓνα παιδάκι ἀνοίξε τὸ παράθυρο καὶ τὸκλειςε πάλι. Τί νὰ κοιτάξῃ;

— Ἀσε τίς κουβέντες καὶ κάμε τί σοῦ προ-στάξω.

— Ἀκούω, κύριε ὑπολοχαγέ.

— Βρε Ἀλέκο, Γιάννη, σταθῆτε δῶ καὶ φυλάξτε κείνο τὸ παράθυρο. Ἀ φανεῖ κανένα μούτρο ἢ κεφάλι... τραβήξτε.

Οἱ τρεῖς στρατιῶτες στάθηκαν πίσω ἀπ' τὸν τοῖχο καὶ μὲ τὰ τουφέκια τους ἔτοιμα· κάρφωσαν τὰ μάτια τους πάνου στὸ παράθυρο, στὸ δεύτερο πάτωμα τοῦ ἄσπρου σπιτιοῦ, ποῦ εἶταν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δρόμου.

Τὸ παράθυρο ἀνοίξε, πάλι ξανακλείστηκε χωρὶς νὰ φανεῖ τίποτα. Πέρασαν κάμποσες στιγμὲς, ἀνοίξε πάλι καὶ πάλι κλείστηκε...

— Μωρὲ ἀλήθεια, κάτι τρέχει κεῖ μέσα. Μὴν πετάξουν ἀπὸ κεῖ καμιά μπόμπα οἱ ἄθλιοι φοιτητάδες; σιγόλεγαν οἱ στρατιῶτες... Τὰ τουφέκια σας παιδιά.

Τὸ παράθυρο ἀνοίξε πάλι. Φάνηκεν ἓνα χεράκι καὶ κάτι χαρτάκια, κοματάκια φημερίδας, πεταχτήκανε στὸ δρόμο. Οἱ στρατιῶτες τραβήχτηκαν πρῶτα, ἔπειτα σήκωσαν κ' οἱ τρεῖς τὰ τουφέκια στὸν ὦμο καὶ σημάδεψαν.

— Προσέξτε, παιδιά!

Στὸ παράθυρο φάνηκεν ἓνα κεφαλάκι, ἓνα χνοῦδι

ξαθώνε μαλλιών κρεμάστηκεν ὅξω ἀπὸ τὸ τζάμι καὶ ξανακρύφτηκε πάλι... Ἐπειτα ξαναφάνηκε τὸ ξαθὸ κεφαλάκι.

— Φωτιά!

Ἀκούστηκαν τρεῖς τουφεκίες, ἔταχτες, ἡ μιὰ πάνω ἀπὸ τὴν ἄλλη. Τὸ κεφαλάκι δὲν τραβήχτηκε πιά.

Μόνο τὰ κομάτια τοῦ σπασμένου τζαμιοῦ βρόντηξαν πέφτοντας στὸν ἄδειο καὶ βουβὸ δρόμο· καὶ μακριὰ μὲς* σὲ κανονικὲς διακοπὲς ἀκούγονταν τὸ μπούμ... μπούμ... μπούμ τῶν κανονιῶν καὶ τὸ μεθοδικὸ τὰ...τὰ...τὰ...τῶν μυντραγιέζων.

★

Ὁ Γιαννάκης δὲν ἔκλαιε πιά. Ἐξέχασε τὴν σκολλάτα, γιατί ἔκανε κρύο στὴν κάμαρα. Φοβότανε. Φώναζε καμιά δεκαριά φορές τὴ Μαρίκα, μὰ αὐτὴ δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε—ὅλο κοίταζε ἀπ' τὸ παράθυρο τὸν οὐρανό. Φαίνεται πὼς κάτι τρέχει κεῖ πάνω, γιατί τρεῖς φορές βρόντηξε ἔτσι σιμά, ἔτσι δυνατά.

ΣΤΑ ΕΗΜΕΡΩΜΑΤΑ★

Στὴ μνήμη τῆς *

Τρεῖς ὥρες εἶχαν περάσει· πού στεκόμαστε στὴ γωνιά τοῦ δρόμου καὶ περιμένουμε μήπως τύχει κάνας σκοτωμένος ἢ λαβωμένος νὰν τὸν πᾶμε στὸ πρόχειρο νοσοκομεῖο πού εἴτανε (μαζί μὲ 52 ἄλλα σὲ διάφορα μέρη τῆς Μόσχας) στὶς σάλες τοῦ Ὁδείου. Εἴμαστε ἔξη, ὁ γιατρός, μιὰ νοσοκόμα κ' ἐμεῖς οἱ τέσσερις πού κρατοῦσαμε τὰ ἐργαλεῖα τοῦ γιατροῦ, τὰ δυὸ φορεῖα καὶ τὴν ἄσπρη σημαία τοῦ «Ἐρυθροῦ σταυροῦ» — ἂν καὶ εἴτανε περιττὴ ἡ σημαία, γιατί οἱ Κοζάκοι δὲ δύναντο προσοχὴ στὸ ἅγιο σύμβολο ποῦχε πάνω της, μὰ χτυποῦσαν τὰ «γιατρικὰ ἀποσπάσματα» ἀπαράλλαχτα καθὼς καὶ τοὺς ἐπαναστάτες.

Ζύγωναν τὰ ξημερώματα. Μιὰ γωνίτσα τοῦρανοῦ ἄρχιζε πιά νὰ χλωμαίνει. Λίγο ἀκόμα καὶ θάρχότανε ἡ δευτέρη βάρδια τοῦ νοσοκομεῖου μας νὰ μᾶς ἀντικαταστήσει. Καλὰ πού δὲν ἔκανε καὶ δυνατό κρύο. Μόλις 7 — 8 βαθμοὶ κάτω ἀπὸ τὸ μηδενικό. Χιονίζει ὅμως δυνατὰ καὶ μίση* στὴ βαθιὰ σιωπὴ πού βασίλευε τριγύρω (σιωπὴ πού τὴν τάραιζε πού καὶ πού καμιά κανονιὰ ἀπὸ κεῖ κάτω, πού ἀκόμα ἐξακολουθοῦσε ἡ μάχη, ἢ κ' ἔνα δυὸ τουφεκίες τῶν Κοζάκων πού φύλαγαν τοὺς πλαγιανούς δρόμους) θαρροῦσα πὼς ἔκουγα ἀκόμα καὶ τὸ χιόνι ποῦπεφε στὸ πεζοδρόμι.

★

Ὁ γιατρός τρομαγμένος, μισοτρελλὸς ἀπὸ τὰ ἄγρια θεάματα πού εἶδε τὴ μέρα στὸ νοσοκομεῖο, κατακοματιασμένος, τριανταεξὶ ὥρες στὸ πόδι, δίχως νὰ κλείσει μάτι, δίχως μιὰ στιγμή νὰ ξεκουρασθεῖ, εἴταν ἀκκουμπισμένος πάνω στὸν τοῖχο, καὶ κάπνιζε, ὅλο κάπνιζε, τὸνα τσιγάρο πάνω στ' ἄλλο, δίχως νὰ βγάζει μιλιὰ. Οἱ ἄλλοι τρεῖς συντρόφοι μου—δυὸ μαθητὰδες τοῦ Ὁδείου κ' ἓνας φοιτητὴς τῆς Γιατρικῆς — συζητοῦσαν γιὰ τὰποτελέσματα πού θᾶχε ἡ πανάσταση. Ἐγὼ κάπνιζα καὶ ὀνειρευόμουν τὸ γαλάζιο οὐρανὸ τῆς Ἀθήνας καὶ τὸ χρυσό, ὀλοζώντανο, λεύτερο ἥλιο της.

Δίπλα μου στεκότονα ἡ νοσοκόμα, μιὰ κοπέλλα δεκάξη δεκαφτὰ χρονῶνε, μαθήτρα καὶ αὐτὴ στὸ

*) Αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶναι ἀληθινή καὶ στὶς παραμικρὲς της λεπτομέρειες· ὅ,τι δηγοῦμαι τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.

Μ. Α.

Ὁδείο. Ἐτρεμε καὶ τὰ κάτωσπρα δοντάκια της χτυποῦσαν.

— Κρυώνετε; τὴ ρώτησα.

— Ὁχι... Ἐτσι τρέμω... δὲν ξέρω... Φοβᾶμαι!

— Τί φοβᾶστε; Τοὺς Κοζάκους;..Κ' ἔνα βόλι;

— Ὁχι, μούπε σοβαρά, τί νὰ φοβῶ, ἀφοῦ δίπλα μου τότοι δὲ φοβοῦνται; Ὁχι, δὲ φοβᾶμαι τὸ θάνατο... Κάτι ἄλλο... μὰ θὰ γελάσετε. Ὁχι! Εἴρετε τί φοβᾶμαι; Φοβᾶμαι τὸ «Κόκκινο Γέλιο»... Θυμᾶστε τὸ δῆγμα τοῦ Λεωνίδα Ἀντρέεφ; *) Δὲ φαντάζεστε τί ἐντύπωση πού μούκανε· κείνο τὸ δῆγμα! Τὸ διάβασα πέρσι, πρὶ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι μου — πρώτη χρονιὰ φέτος πού βρίσκουμαι στὴ Μόσχα—καὶ παιδὶ ἀκόμα, πού καλὰ καλὰ δὲν καταλάβαινα τί πράμα εἶναι ἡ ζωὴ—ἀγκαλὰ καὶ ἀκόμα δὲν πολυκαταλαβαίνω. Τὸ δῆγμα μού ἀνοίξε καινούριους κόσμους· κατάλαβα γιατί οἱ μορφωμένοι ἄθροιστοι πού μποροῦν, ἢ πιστεύουν πὼς μποροῦνε νὰ ξεχωρίσουν τὸ Καλὸ ἀπὸ τὸ Κακὸ, πηγαίνουν καὶ ἀλληλοσκοτώνονται... Εἶναι μιὰ τρέλλα, μιὰ ἐπιδημία τοῦ «Κόκκινου Γέλιου». Καὶ τώρα πού βλέπω ἀδέρφια νὰ σκοτώνουν ἀδέρφια, πατέρες νὰ σκοτώνουν παιδιὰ... ἄντρες, γυναικες, παιδιὰ, μαννάδες...καταλαβαίνω πὼς τοὺς ἔχει πιᾶσει ὅλος τὸ «Κόκκινο Γέλιο» καὶ φοβᾶμαι, μὴ γελάσετε, φοβᾶμαι ὅχι πιά τὸ βόλι καὶ τὸ σπαθί, μὰ φοβᾶμαι κείνο τὸ πελώριο κεφάλι μὲ τὸ κατακόκκινο πρόσωπο καὶ τὸ ἐλάνοιχτο καὶ ὀλοκόκκινο στόμα πού γελάει, ὅλο γελάει, ὅλο γελάει...

Ἐφ' ὧν ἡ σιωπὴ ταράχτηκε ἀπὸ ἓνα στεγνὸ, μὰ κοντινὸ κρότο... Τουφεκιά... Πεταχτήκαμε ὅλα τὰ παιδιὰ, ἔτοιμοι. Κεῖ κάτω στὸ δρόμο, μέσα στὸ σταχτὶ φῶς πού πιά ἄρχισε νὰ τρυπάει τὴ νύχτα, φάνηκε μιὰ σκιά ποῦτρεχε πρὸς τὸ μέρος μας. Πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι, ποῦτανε κρυμμένοι οἱ Κοζάκοι, λάψανε τρία τέσσερα φωτάκια καὶ ἀκούστηκαν τρεῖς τέσσερις τουφεκίες μαζί. Ἡ σκιά σήκωσε τὰ χέρια της, σὰν ἄθροιστος πού γλυστρᾷ πάνω στὸν πάγο καὶ θέλει νὰ κρατήσῃ τὴν ἰσορροπία, κ' ἔπειτα ἔπεσε χάμου. Ὡσπὺ νὰ πετάξῃ ὁ γιατρός τὸ τσιγάρο του καὶ νὰ πάρουμε μεῖς τὰ χρειζόμενα, τὸ κορίτσι ἔτρεχε πρὸς τὸ μέρος τοῦ χτυπημένου, καὶ ὅταν ἔφτασε κοντὰ του γύρισε καὶ μᾶς φώναξε·

— Γλήγορα, γλήγορα!.. Ζεῖ ἀκόμα!

★

Πεταχτήκαμε κ' οἱ πέντε. Μπροστὰ ὁ γιατρός, πίσω του ἐγὼ. Ἐάφ' ὧν πάλι κατ' ἄστραψε μπροστὰ μου, κατ' ἑστὸ χλῖανε τὸ πρόσωπό μου, κατ' ἑστὸ δυὸ μεγάλες μῦγες μὲ παράξενη βουὴ περάσανε δίπλα ἀπ' τ' αὐτιά μου... Ὁ γιατρός σταμάτησε σ' ἓνα δεύτερο μαῦρο λεκέ πού φαινότανε πάνω στ' ἄσπρο χιόνι.

— Οἱ ἄτιμοι! Τὴ σκοτώσανε!.. φώναξε καὶ σηκώθηκε νὰ πάει στὸν ἄλλο λεκέ, στὴ σκιά δηλ. πού εἶδαμε κ' ἔπεσε.

Εἴταν ἐργάτης, ὡς εἰκοσιπέντε χρονῶνε, λαβωμένος στὴ ράχη· λαφρὰ λαβωματιά. Δυὸ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας τὸν ξαπλώσανε στὸ φορεῖο. Ἐγὼ, ὁ γιατρός καὶ ὁ ἄλλος γυρίσαμε στὴ σκοτωμένη συντρόφισσά μας.

Εἴταν πεσμένη τάνασκελα, καὶ τὰ μεγάλα της ὀλογάλανα μάτια ἀνοιχτά, εἴτανε γυρισμένα μὲ κάπια φρίκη πρὸς τὸν οὐρανὸ—μέσ' στὸ σταχτερό

*) Ὁ Ἀντρέεφ, γνωστὸς Ρούσσος συγγραφέας, ἔγραψε πέρσι ἓνα δῆγμα «Τὸ Κόκκινο Γέλιο» πού προσπαθῶ νὰ περιγράψω σ' αὐτὸ τὴ φοβερὴ τρέλλα πού παθαίνουν οἱ ἄθροιστοι πάνω στὴ λύσσα τοῦ πολέμου, σὲ μυριστοῦν αἷμα καὶ μπαρούτι.

Μ. Α.

φῶς τῆς μέρας πού χάραζε πικὰ στὰ γερὰ. Ὁ γιατρός τὴν ἀναποδογύρισε γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λαβωματιά. Στ' ἀριστερὸ πλευρὸ ἡ ζακετίτσα της εἴταν ὀγρή, δίπλα τὸ χιόνι μαυρισμένο—γιατὶ στὰ χράματα μαῦρο εἶδεινε τὸ αἷμα πάνω στὸ χιόνι.

Μᾶς ζυγώσανε κ' οἱ ἄλλοι συντρόφοι μὲ τὸ λαβωμένο καὶ ἀκκουμπήσανε καταγίς τὸ φορεῖο. Ὅλοι μας γονατίσαμε γύρω στὸ κορίτσι. Κανείς δὲ μιλοῦσε. Μόνο ὁ γιατρός ἔβγαλε τὸ καπέλλο του, προσκύνησε τὸ πτώμα καὶ οἶλησε τὸ παιδιακῆσιο προσωπάκι στὸ κούτελο. Ἐπειτα ἡ σειρά μας, ὅ,τι ἔκανε ὁ γιατρός.

Τὴ σηκώσαμε καὶ τὴν ξαπλώσαμε στὸ δεύτερο φορεῖο καὶ ὁ γιατρός τῆς ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ τῆς σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ μαντήλι του. Ἐγὼ κ' ἓνας ἀπὸ τοὺς συμμαθητὰδες της σηκώσαμε τὸ φορεῖο κ' οἱ ἄλλοι δυὸ σηκώσανε τ' ἄλλο φορεῖο μὲ τὸ λαβωμένο τους. Ἀπὸ πίσω ἐρχόντανε ὁ γιατρός.

Καὶ σὰ στερνὴ τιμὴ στ' ἀδικοσκοτωμένο κορίτσι, οἱ Κοζάκοι ποῦτανε κρυμμένοι πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο μᾶς ρῆξανε καταπάνου μας τρία βόλια, χωρὶς νὰ μᾶς ἀγγίξουνε αὐτὴ τὴ φορά.

★

Ἡ μικρὴ μας συντροπιά, μέτα στὴ σιωπὴ καὶ στὴν ἐρμιά τῆς αὐγούλας, σιγὰ σιγὰ βάδιζε πρὸς τὸ νοσοκομεῖο.

Ἐγὼ κεῖ πού σήκωνα τὸ φορεῖο κοίταζα, ὅλο κοίταζα, τὸ μαντηλοσκοπεύμενο κεφαλάκι καὶ τὸ βλεπα πὼς μεγάλωνε, μεγάλωνε ὅσο ποῦγινε πρὸς μέγαλο καὶ ἀπὸ τὸ φεγγάρι καὶ ἀπὸ τὴ γιὰ ἀλάκκαρη, καὶ τὸ πελώριο στόμα του πὼς ἔνοιγε, ὅλο καὶ ἀνοίγε, καὶ ζουγράφιζε πάνω του τὸ «Κόκκινο Γέλιο».

Κ' αἰσθάνθηκα πὼς μέσα μου ζυπνοῦσε ἓνα μίσος πού μοῦσφιγγε τὸ λαιμό, πού μέπνιγε...

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μόσχα 18 τοῦ Δεκέβρη 1905.

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἔνα, κ' ἓνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, πουλιοῦντα τὰ γραφεῖα μας τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχᾶρη «Ταξίδι» (σελ. 502) καὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλη «Ἡλιος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120)

Τοῦ Φωτιάδη Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση» (σελ. 405).

Τοῦ Ἐφταλιώτη «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης» (σελ. 320) καὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ Ἐρμονα «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ Φιλίντα Γραμματικὴ τῆς Ρωμείκης γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ Λόγγου «Ἀφρῆνης καὶ Χλόης» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. Ἡλ. Βουτιερῆ (σελ. 86).

Τοῦ Εὐριπίδη «Μήδεια» μεταφρ. Γιάννη Περγαλιτῆ (σελ. 59).

Τοῦ Σοφοκλῆ Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη (σελ. 61).

Τοῦ Χ. Ἀντρεάδη «Ὁ Μέγ' Ἀλέξανδρος» (σελ. 192).

Τοῦ Α. Π. Ταγκόπουλου «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» δράμα—«Ἡ Χρυσανθή» καὶ «Τάφος στὸ Γαλὸ» δηγήματα (σελ. 78).

Ἡ ΙΛΙΑΔ, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη (σ. 416) δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικό.

Ἡ «ΜΑΤΙΑ» τοῦ Γ. Ἀδάξου δρ. 1.50